

Nr 5 | Sügis-talv 2011

ISSN 1831-9874

farnet

M A G A Z I N E

Jätkusuutlik tulevik kalanduspiirkondadele

ERIVÄLJAANNE
FARNETI KONVERENTS
3.-4. 11. 2011

Euroopa Komisjon
Merendus- ja kalandusasjad

ET

Sisukord

Fotod (leheküljed):

Jean-Luc Janot (1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 24, 25, 28-29),
FARNETi toetusüksus (3),
Euroopa Komisjon (4), PKAK (7), IFHVP (12), FLAG
(15-23), Martina Buchholz (27, 28),
H.-J. Fiedler Meeresdelikatessen GmbH (29, 30-31).

Kaas: Dorumi majakas (Saksamaa).

Ajakirjanikud:

Jean-Luc Janot, Eamon O'Hara.

Teised kaastöötajad:

Monica Burch, Carlos de la Paz, Susan Grieve,
Paul Soto, Gilles van de Walle.

Teostus:

DevNet geie (AEIDL/Grupo Alba) / Kaligram.

Kontakt:

FARNETi ajakiri, FARNETi toetusüksus,
rue Saint Laurent 36-38, B-1000 Brussels
+32 2 613 26 50
info@farnet.eu
www.farnet.eu

FARNET on ajakiri, mida annab välja Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat. Seda levitatakse tasuta, soovi korral.

FARNET ilmub kaks korda aastas inglise, prantsuse, saksa ja hispaania keeles.

Käesolev FARNET Magazine on tõlgitud eesti keelde Eesti kalandusvõrgustiku üksuse ja Põllumajandusministeeriumi algatusel ning selle välja andmine on toetatud Euroopa Kalandusfondi tehnilise abi vahenditest.

Toimetaja: Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi peadirektor.

Lahtiütlemine: ehkki merendus- ja kalandusajade peadirektoraat vastutab ajakirja avaldamise üldküsimuste eest, ei vastuta see konkreetsete artiklite täpsuse, sisu või neis väljendatud seisukohtade eest.

Kui ei ole märgitud teisiti, ei ole Euroopa Komisjon mingil viisil heaks kiitnud või kinnitanud väljaandes avaldatavaid seisukohti ning avaldusi ei saa tõlgendada Euroopa Komisjoni avalduste või merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi seisukohtadena.

Euroopa Komisjon ei taga väljaandes avaldatud andmete täpsust; samuti ei vastuta Euroopa Komisjon ega selle nimel tegutsevad isikud ajakirja kasutusviisi eest.

© Euroopa Liit, 2011

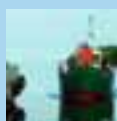
Väljaannet võib reprodutseerida vaid juhul, kui esitatakse viide allikmaterjalile.

Trükitud Belgias ringlusse võetud paberil.

Intervjuu: Maria Damanaki 4

Euroopa Komisjoni liige, vastutab merendus- ja kalandusajade eest

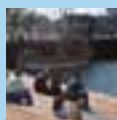
Reportaaž: „Ahoi, sadamad!“ 6

Peipsi järve kaldal Eestis on kaasnud Euroopa Kalandusfondi 4. teljest toetatava ja edendatava kollektiivse tegevusega kalasadamate ajakohastamine, turismi areng ning kohalike toodete otsemüügi suurenemine, kaasates tihedalt kalanduse sidusrühmi.

30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks 12

4. telje projektide tutvustus kogu EList.

Reportaaž: „Kalandusehõnguline turism“ 24

Saksamaa Põhjamere kalasadamad asuvad Weseri ja Elbe jõe vahel ning on kasutanud ära oma turismipotentsiaali, kuid ajakohastada on vaja tooteid, seadmeid ja tegevusalasid. Siinkohal tulebki mängu 4. telg.

FARNETi võrgustik 31

Juhtkiri

„Portfell projekte, mis näitlikustavad arvukaid viise, kuidas kohalikud partnerid suudavad kalandussektorit ja teisi sidusrühmi kokku viies tõeliselt olulist rolli etendama hakata.”

FARNETi ajakirja käesolev väljaanne ilmub ELi kalanduspoliitika arengus kriitilisel hetkel. 2011. aasta juulis avaldas komisjon ettepanekud ühise kalanduspoliitika reformi kohta ning novembris avaldab ta ettepanekud tulevase Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta. Samal ajal valmistavad teised ühiselt hallatavad ELi fondid (regionaalne, sotsiaalne ja põllumajandus) ette enda ettepanekuid, sealhulgas ideid kohaliku arengu paremaks koordineerimiseks, millel on olulised tagajärjed kalandussektori ja -piirkondade seisukohast.

Ajakirja järgmistes väljaannetes loodame teha ruumi arutelule selle üle, kuidas muutused mõjutaksid potentsiaalselt kalanduspiirkondi ja võimalikku rolli, mida saavad etendada muude meetmete kõrval kohalikud kogukonna juhitud algatused, nagu 4. telg. Siiski ei ole meil selle arutelu jaoks veel piisavalt teavet. Seega on käesolevas väljaandes meie eesmärgid tagasihoidlikumad, ehkki võrdselt asjakohased. 4. telg on ikka veel suhteliselt uus algatus ja meiega võtab pidevalt ühendust inimesi nii kalandussektorist kui ka väljastpoolt seda, kes küsivad, millega see täpselt tegeleb ja milline praktiline tähtsus on sellel kalapüügiga tegelevates kogukondades elavate inimeste seisukohast. Sidusrühmad, kellel on aktiivne roll partnerlussuhetes kalanduse valdkonnas, küsivad samuti tihti konkreetseid projektinäiteid teistest riikidest. Selle valguses oleme pühendanud enamiku käesolevast väljaandest sellele, et tutvustada teile portfellitäit projektkirjeldusi, mis näitlikustavad arvukaid viise, kuidas kalandussektori ja teiste sidusrühmade vahelised kohalikud partnerlussuhted suudavad panna alguse suurtele muudatustele.

Sissejuhatuseks annab Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki intervjuu, milles ta räägib komisjoni tulevikulootustest, mis on pandud sellistele kohalikele kogukonna juhitud algatustele nagu 4. telg. Sellele järgneb esimene kahest riike käsitlevast reportaažist, sedakorda Eestist. Teine reportaaž, ajakirjas tagapool, on Saksamaalt. Mõlemad näitlikustavad seda, kuidas 4. teljest toetatavaid projekte saab kohandada eri liiki piirkondade vajaduste rahuldamiseks, ühtaegu sama kogukonna juhitud meetodit kasutades: väikesadamate infrastruktuuri ühine parandamine Eestis ning kalanduspärandi ärakasutamine turismi aluse loomiseks Saksamaal.

Ajakirja põhiosa moodustavad aga 30 kokkuvõtvat, ent äärmiselt värvikat 4. telje projekti tutvustust 11 riigist. Teabe hankimiseks kirjutas FARNETi toetusüksus kõikidele kalanduse kohalikele tegevusrühmadele (FLAGidele), kellest teati, et nad on valinud projekte, paludes neil tutvustada kaht, mis näitlikustavad töökohtade ja tulu mõttes käegakatsutava kasu toomise potentsiaali ning mis samuti näitavad 4. telje lähenemisviisi eeliseid. Komisjoni toetusel valiti seejärel käesolev nn portfell eesmärgiga näidata väga erinevaid projektiliike ja lisaks ka laia geograafilist ulatust. Kõiki neid näiteid tutvustatakse näitusel, mis toimub 3.–4. novembril Brüsselis.

Projektkirjeldusi lugedes ei tohi te unustada, et 4. telg on värske algatus ja et paljud projektid on lapsekingades. Tegelikult ei ole mõned riigid veel projekte üldse valinud ja on seetõttu esindamata. Ehkki oleme teadlikud, et need väikealgatused ei kujuta endast mingil juhul imerohtu, arvame sellest hoolimata, et teid üllatab nutikus, energia ja pühendumus, mida on võimalik rakendada, kui kohalikele antakse vahendid oma muredele lahendamiseks. Kutsume teid uurima lähemalt näidetesse süvitsi sisse minnes seda, kuidas kohalikud kogukonna juhitud algatused saavad tuua kasu kalandusega tegelevatele kogukondadele.

Paul Soto,

FARNETi toetusüksuse rühmajuht

Intervjuu

Maria Damanaki:

„Kalandusest sõltuvate kogukondade erivajadusi tõstetakse tulevikus esile partnerluslepingutes, võimaldades olemasolevatel FLAGidel jätkata tegevust juhul, kui neid valitakse raamistikus, mis hõlbustab ligipääsu täiendavatele rahastamisallikatele.”

FARNETi ajakiri: Ühise kalanduspoliitika reformi käsitlevas teatises osutatakse, et „komisjon on võtnud kohustuseks teha aktiivselt tööd, et edendada majanduskasvu ja töökohade loomist rannikuäärsetes kogukondades”¹. Kas oskaksite täpsustada seda ja täpsemalt ka seda, mis rolli te näete selle eesmärgi saavutamisel kogukonna juhitava kohaliku arengu jaoks? Kas arvate, et Euroopa Kalandusfondi 4. telje raames edendatavate lähene-misviisidega on võimalik saavutada oodatavat majanduskasvu ja töökohti?

Maria Damanaki,
Euroopa merenduse ja kalanduse volinik

Euroopa kalanduspoliitika vajab kiiremas korras reformi. Meie laevad püüavad rohkem kala, kui on võimalik ohutult taas-toota. Neljast kalavarust kolm on Euroopa vetes ülepüütud. Asi ei ole kalade säilitamises meie lastelaste, vaid meie enda jaoks. Peame muutma kalapüügi keskkonnasäästlikuks, majanduslikult ja sotsiaalselt jätkusuutlikuks. Ainult Euroopa kalandus suudab ELi kodanikke tulevikus tervisliku toiduga varustada. Ainult siis puhkeb kalandussektor uuesti õitsele, sõltumata toetustest ja suutes tekitada rannikupiirkondades uusi töökohti ning majanduskasvu. Arvnäitajatest ilmneb, et reform on hädavajalik: viimasel 10–15 aastal on tööhõive kalandussektoris kahanenud keskmiselt 2–3% aastas. Kahanevate kalasaakide ja madala palga tõttu on kalapüük noorte seisukohast ametina veetlevuse minetanud. Meie kalurid vananevad ja püüavad üha vähem kala. Ainult 40% kalast, mida tarbime, on pärit Euroopast. Reform kujutab võimalust selle allakäigu peatamiseks: taastatud kalavarud tähendavad kaluritele rohkem kala püüdmiseks ja paremat tulevikku neile ning nende peredele. Olgem ausad: lähiperspektiivis töökohtade kadumine tõenäoliselt jätkub ja annab kalapüügist sõltuvatele kogukondadele kõva

löögi. Kuid me ei jäta neid omapäi: tahame toetada atraktiivseid tööhõivealternatiive (samuti 4. telje kaudu), nii kalandussektoris kui ka väljaspool seda, kogukondade jaoks, kelle sissetulek sõltub kalapüügist. On palju võimalusi kohaliku majanduse mitmekesistamiseks uute tegevusalade – turismi, keskkonnakaitse või teadmuspõhise majanduse – suunas. Arvame, et kohalikud osalejad, nagu riigiasutused ja ettevõtjad, suudavad kõige paremini valla päästa selle n-ö sinise majanduskasvu ja tööhõivepotentsiaali laiemas merendussektoris ning ergutada kohalikke kogukondi võimalustest kasu saama.

Komisjoni mitmeaastane finantsraamistik ajavahemikuks 2014–2020, mis 2011. aasta juunis vastu võeti, näeb

merendus- ja kalanduspoliitikale ette 6,7 miljardi euro suuruse eelarve, millest enamik kulutatakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi, praeguse Euroopa Kalandusfondi järglase, raames. Palun tutvustage meile uue fondi tõenäolist sisu. Kas see hakkab tegelema merenduspoliitikat puudutavate laiemate küsimustega? Millist rolli võiks tulevases Euroopa Merendus- ja Kalandusfondis etendada kohalik areng?

Komisjon pakub välja reformitud merenduse ja kalanduse rahastamisvahendi, mis ehitatakse üles neljale sambale: arukas ja roheline kalandus, arukas ja roheline vesiviljelus, jätkusuutlik ja kaasav territoriaalne areng ning integreeritud merenduspoliitika. Uue vahendiga vahetatakse välja olemasolev Euroopa Kalandusfond, kuid oluliste muudatustega, näiteks väheefektiivse laevastike otsetoetuste süsteemi ümberjagamine, mis on kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega.

¹ Brüssel, 13.7.2011
KOM(2011) 417 (lõplik), „Ühise kalanduspoliitika reform”

Uus fond ühendab kõik olemasolevad vahendid², sealhulgas need, mis toetavad integreeritud merenduspoliitikat. Mis veelgi olulisem, integreeritud merenduspoliitika kuulub uude ühisesse strateegilisse raamistikku, mida komisjon koostab 2013. aastale järgnevatel perioodiks. Tegemist on uue koordineerimismehhanismiga, mis määratleb, kuidas koos liikmesriikidega hallatavat viis fondi (Euroopa Merendus- ja Kalandusfond, Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi) Euroopa 2020. aasta strateegiasse panustavad. Integreeritud merenduspoliitika lisamine raamistikku tagab, et tulevikus süvalaendatakse merenduspoliitikat kõikide nende fondide investeerimisprioriteetides.

Eeldame kohalikul arengul olulist panust Euroopa 2020. aasta innovatsiooni tugevdamise ja töökohtade loomise põhieesmärkidesse. Kohalikud kogukonnad on parim uute ideede ja uueduste allikas nende ees seisvate probleemide lahendamiseks. Seega sooviksime tulevikus tugevdada toetust, mida osutame nendele kogukondadele, ja lisaks soodustada võrkude loomist kõikide kohalike osalejate vahel, kes on kaasatud kogukonna juhitavasse kohaliku arengusse. Võrkude loomine ja vahetus on oluline teabeallikas ning innustuseks innovatsiooni soodustamisel kalandusest sõltuvates piirkondades. Sellised võrgud nagu FARNET on seetõttu ka edaspidi kohalikele kogukondadele üliolulised vahendid.

 2011. aasta aprillis korraldas komisjon FARNETi toetusel konverentsi teemal „Kohaliku arengu tulevik kalanduspiirkondades (2014–2020) – kuidas täiustada ELi sekkumise mõju kohalikul tasandil“. Tol korral tutvustasid esindajad komisjoni põllumajandus-, regionaalpoliitika ja tööhõive direktoraadi omi ettepanekuid kogukonna juhitava kohaliku arengu kohta. Mõistame, et neid teisi poliitikavaldkondi toetavad fondid toetavad Euroopa Kalandusfondi olemasoleva 4. teljega sarnaseid meetmeid, kuid keskenduvad teistele rühmadele või territooriumidele. Kuidas tagatakse meetmete koordineerimine? Mis rolli etendavad sellised vahendid nagu ühine strateegiline raamistik ja partnerluslepingud?

Euroopa Kalandusfondi 4. telje ajendiks oli ammu väljakujunenud programm LEADER. Üle 20 aasta on LEADER toetanud väga edukalt kohaliku arengut Euroopa Liidu maapiirkondades. Praegusel ajal aga oleme tuvastanud potentsiaali LEADERi ja Euroopa Kalandusfondi 4. telje vaheliseks paremaks koordineerimiseks: sellega on võimalik vähendada kattuvusi ja halduskoormust ning suurendada mõlema fondi tulemuslikkust ja tõhusust. Samal ajal on LEADERi ja 4. telje edu ajendanud koos liikmesriikidega hallatavate fondide eest vastutavaid komisjoni teisi peadirektoraate nägema oma poliitikaraamistikkes ette suuremat rolli kogukonna juhitavale kohalikule arengule. Kasutada olevate fondide valiku laiendamine tekitab uue võimaluse integreeritud

kohaliku arengu strateegiate edendamiseks, kasutades hulka eri fondidelt saadavat rahalist toetust. See muudab aga veelgi kriitilisemaks ka fondidevahelise koordineerimise küsimuse.

Ühine strateegiline raamistik sisaldab jagu, milles kirjeldatakse rolli, mille etendamist oodatakse kogukonna juhitavalt kohalikul arengul vahemikus 2014–2020, ja seda, kuidas eri rahastamisvahendite vaheline koordineerimine korraldada tuleks. Partnerluslepingutes täpsustatakse seejärel, kuidas see igas liikmesriigis toimima hakkab. Kalandusest sõltuvate kogukondade erivajadusi tõstetakse nendes partnerluslepingutes esile, võimaldades olemasolevatel kalanduse kohalikel tegevusrühmadel (FLAGidel) jätkata tegevust juhul, kui neid valitakse raamistikus, mis hõlbus- tab ligipääsu täiendavatele rahastamisallikatele.

 Olemasolevatesse FLAGidesse kaasatud kohalikud osalejad on mures, et uute rahastamisettepanekute hilinenud vastuvõtmine võib tingida FLAGidele osutatava toetuse katkemise. See võib olla kahjulik kohalike osalejate aktiveerimisele, mis on ülioluline Euroopa Kalandusfondi 4. telje edu seisukohast. Milline on nende uute ettepanekute vastuvõtmise ajakava? Kas näete ette, et olemasolevad FLAGid saavad ka edaspidi toetust?

Olen väga teadlik kohalike osalejate põhjendatud murekohtadest selles küsimuses. Uute rahastamisvahendite ettepanekute täispaketi peaks võtma komisjon vastu enne aasta lõppu. Pärast seda peavad neid arutama ja neis ühiselt kokku leppima Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament. Hetkel on võimatu ennustada, kui kaua sellele kaasotsustamismenetlusele kulub, eriti kuna rahastamisvahendite vastuvõtmine sõltub ka liidu üldeelarve vastuvõtmisest aastateks 2014–2020.

FLAGid saavad aga oma tegevust 2015. aasta lõpuni jätkata juhul, kui neil selleks piisav eelarve on. Praeguse seisuga oleme pakkunud välja, et liikmesriikidel tuleks kõikide uute rühmade valimine (järgmiseks programmiperioodiks) lõpetada 2015. aasta lõpuks ja et olemasolevatel rühmadel peaks olema võimalik uuesti kandideerida. Kirjeldatud sätted peaksid tagama, et kohalikuks arenduseks võimaldatavas rahastamises ei tule lünka. ■

**Intervjuu toimus (inglise keeles)
2011. aasta septembris.**

² Ajavahemikus 2007–2013 pakub Euroopa Kalandusfond põhitoetust, kuid seda täiendab mitu teist rahastamisvahendit, mis toetavad merendus- ja kalanduspoliitika muid tegevusi (integreeritud merenduspoliitika, kontroll, juhtimine jne). Vahendite ümberrühmitamine ühtseks finantsmääruseks peaks tagama koostöö ja võimaldama halduskoormuse olulist vähendamist programmide koostamisel, haldamisel, järelevalvel ja hindamisel nii liikmesriikide kui ka komisjoni seisukohast.

Reportaaž

4. TELG TÖÖS PEIPSI JÄRVE KALDAL [EESTI]

Ahoi, sadamad!

Eestis asuva Peipsi järve kaldal, mis moodustab piiri Venemaaga, on kaasnenud Euroopa Kalandusfondi 4. teljest toetatava ja edendatava kollektiivse tegevusega kalasadamate ajakohastamine, turismi areng ning kohalike toodete otsemüügi suurenemine, kaasates tihedalt kalanduse sidusrühmi.

▲ Kalevipoja Kala- ja Veefestival Kasepää.

Hommikusele uduvihmale vaatamata muutub publik Kalevipoja³ Kala- ja Veefestivalil Kasepää (elanike arv 500) laadaplat-sil järjest suuremaks. „Rahvast on palju, aga arvan, et me ei ületa sel aastal oma 2007. aasta rekordit, kui kohal oli 12 000 inimest...“ ennustab Toivo Kivi, kohalik kalur, kes on ka juhtumisi volikogu liige, kohaliku arendusühenduse esimees ja Peipsi järve kohaliku kalanduse tegevusrühma (FLAGi) pidude ning festivalide korraldamise eest vastutav isik.

Eesti ja Venemaa vahel enam-vähem võrd-selt jaotunud Peipsi järv, mille pindala on 3 500 km², on Euroopa suuruselt neljas järv ning suurim 4. telje kalanduspiirkond Ees-tis (3 155 km²). Järvel tegutseb umbes 300 kalurit, kuid ainult 10% neist on füüsi-lisest isikust ettevõtjad. Ülejäänutele annavad tööd kümme eraettevõtet, kel-le kuulub enamik järve kalapüügiõigus-

test. „Need ettevõtted on äärmiselt verti-kaalselt integreeritud, igaüks neist juhib tervet ahelat püügist ekspordini, mis on nende põhiturg: 90% toodangust saade-takse Kesk-Euroopasse,“ seletab Urmas Pirk, Peipsi järve FLAGi ja Peipsi Alamvesi-konna Kalurite liidu juhatuse esimees. Kalamajanduses töötab vähemalt 500 kohalikku inimest ja kala kujutab olu-list piirkondlikku ressursi.

2003. aastast saadik on toimunud suvel neljas järveäärses külas neli kalafestivali, sealhulgas Kasepää festival. 4. telje toetus nendele üritustele (25 000 eurot 2010. ja 2011. aastal) kujutab koostöövormi, mida FLAG väga soodustada sooviks. „Tegemist on hea platvormiga koostööks ja kohalike võrkude loomiseks,“ ütleb Andri Plato, FLAGi juht. „Nende festivalide korraldami-seks ja tegevuses kokkuleppimiseks on vaja inimestel rääkida, nõu pidada ja suhelda.

Iga ürituse ettevalmistamiseks vajalikud seitse-kaheksa koosolekut toidavad tugevat kohalikku dünaamikat. See on oluline piiri-alal, kus on suured vene keele kõnelejad ja vanausuliste kogukonnad⁴.

Eesti Kalandusvõrgustiku koordinaator Sirli Nellis lisab: „Kõik need väljapanekud, mis sisaldavad kala ja muud kohaliku too-dangut on hea moodus kalapüügi, koka-kunsti ja kohaliku kultuuri edendamiseks ja tutvustamiseks. Ka FLAG on väga nähtav.

³ Eesti eepose kangelane ja pealkiri. Kalevipoeg on üliinimliku jõuga, omamoodi Eesti Herakles.

⁴ Õigeusklikud, kes eraldusid Vene Õigeusu Kirikust, kui nad lükkasid tagasi 1653. aastal patriarh Nikoni rakendatud reformid. Nad varjusid Peipsi järve lää-nerannikule (Eestis), kus nad moodustavad nüüd umbes 10 000 inimesest venekeelse põlluharijate kogukonna.

▲ Peipsi kalurid saabuvad sadamasse.

Väljastpoolt vaadatuna on see samuti oivaline üritus piirkonna kuvandi seisukohast, mis on traditsiooniliselt palju küllastajaid ligi meelitanud. Muuseas, nagu näete, on siin kohal Eesti Rahvusringhääling.”

Jälgides ühest silmast FLAGi leti ees lõkkel vaikselt keevat tohutut kalasupipotti, mida filmib TV meeskond, kinnitab Toivo Kivi: „Need festivalid meelitavad piirkonda palju inimesi ning kujutavad samuti kokkusaamise võimalust äraläinutele ja jäänutele. Laineefekt kohalikele käsitöölisele ja ettevõtjatele on märkimisväärne, rääkimata kalast: festivalide käivitamisest saadik oleme märganud, et inimesed söövad järjest rohkem kala, lausa aasta läbi. Asi on läinud selleni välja, et meil on nüüd kala mõnikord puudu! Just seepärast ongi oluline rajada sadamatesse külmhooneid, nii et oleks võimalik rohkem kala ladustada.”

Erasadamad

FLAGil, Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogul / PKAKil, on 215 liiget, sealhulgas 164 kalandussektorit, 28 kodanikuühiskonna esindajat, 15 omavalitsuste esindajat ja kaheksa ettevõtjat. Seatud on viis prioriteeti: sadamate uuendamine (60% eelarvest), turismi ja kalanduspärandi edendamine (25%), otsemüük ja töötlemine (7%), sotsiaal-majanduslik mitmekesistamine (4%) ning koolitused (4%). Prioriteete toetab ka valdkonnaülene kollektiivne tegevus: veebilehe loomine, turu-uuringud otsemüügi edendamiseks, kalurite koolitamine turismivaldkonnas ja muud mitmekesistamisvõimalused ning ekskavaatori ost ja pakkumine sadamate uuendamiseks.

▲ Sadamakoha süvendamine ujuvekskavaatoriga.

„Eestis on umbes 500 kalasadamat ja randumispaika. Kõikidel neil on eraomanikud, välja arvatud mõned, mis kuuluvad omavalitsustele,” ütleb Põllumajandusministrijuuri kalanduse arengu büroo juhataja Juhani Papp.

▲ Omedu sadama kai, mis vajab renoveerimist.

„Selline olukord, mis on Euroopas ainulaadne, kujutab võrreldes teiste riikidega konkurentsivõime seisukohast struktuurset probleemi, kuna kohalikud füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevad kalurid peavad sadamatesse investeerima. Nende väikesadamate hooletusse jäetud seisukord on samuti probleemne ummistunud kanalite, ohutuse ja kvaliteedi (külmutamise, seadmete ladustamise...) seisukohast. Sadamad kuuluvad eraomanikele, kuid kuna uuendamiseks võib kaasneda kasu tervele sektorile ja territooriumile, võimaldab Euroopa Kalandusfondi 4. telg meil võtta selles suhtes meetmeid. 52% 4. telje eelarvest Eestis on pühendatud sadamate uuendamisele. Tegemist on valikuga, mille teevad kalurid ise. Kohapeal valisid FLAGid välja 63 sadamat, mida peeti parimaid väljavaateid ja piisavalt kasutajaid omavateks. 14 valiti välja Peipsi järve ümbrusest.”

Eesti oludes tähendab sõna „sadam“ üldjuhul randumispaika või lihtsat sadamat, mis koosneb eri pikkusega kitsast laevateest, mis viib väikse suletud laheni, kus saavad varjuda mõned väikesed laevad. Väike sadamasild või kai on tihti ainuke rajatis. Järve Eesti poolel on kaiäärne tankla ainult kahes sadamas.

Investeeringuteks valitud sadamad vajavad kõik suuremaid süvendustöid. FLAG otsustas seetõttu investeerida 4. telje raha ujuvekskavaatori ostmisse. „See võib ehmata, aga meie arvates on see üks põhiprojekte, kuna see läheb kõvasti kaugemale lihtsalt kopa ostmisest, ükskõik kui keerukas ja universaalne see ka ei oleks. Tegemist on tõelise kollektiivse tegevusega, mis viib kokku mittetulundusühingu Peipsi Ühendus, kuus omavalitsust ja 14 asjaomast sadamaomanikku,” selgitab Urmas Pirk.

Kogukonna juhitud meetmed

Sadamates toimuv tegevus kujutab tavaliselt sarnast protsessi ja hõlmab enam-vähem samu töid: moodustatakse mittetulundusühing, mis viib kokku kohalikud kalurid ja sadamaomaniku; pärast laevatee süvendamist ja laiendamist saab alata kai ehitamine või ümberehitamine. Tihti hõlmab see külmhoonet ja/või ladu ning puhkeala ehitamist. Riigi raha investeerimine erainfrastruktuuri tasakaalustatakse mittetulundusühingu asutamisega, mis tagab mitteomanikest kaluritele sadama tasuta kasutamise (elekter ja muud kulud välja arvatud).

Omedu külas on Mihhail Guz kalur ja kuivatatud kala tootja. Iga aasta müüb ta Eestis ja Lätis, kus kuivatatud kala on väga populaarne õllekõrvane, 3–4 tonni särke. „Viis-kuus aastat tagasi kadus tint Peipsi järvest täielikult. Varem püüdsime aastas vähemalt 10 000 tonni kala, mille me samuti kuivatasime.” Lootes jäänud kalast suuremat väärtust saades kadu korvata, ajakohastas Mihhail Guz rajatised omal kulul. Tema äriühingul, mis annab tööd kolmele inimesele ja mida varustab viis füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevat kalurit, on kaiäärsed ruumid väikesadamas, mis samuti talle kuulub. Kai on aga koost pudenemas, laevatee on kitsas ja madal ning kogu sadamal on hooleta jäetud ilme, mis torkab nüüdisaegsemate rajatiste kõrval silma. Seetõttu on kavatsustada 4. telje rahastamist kai taastamiseks, jäätehase ehitamiseks ja ümbruskonna uuendamiseks.

▲ Enamus fileeritud kalast läheb ekspordiks.

Profit Pluss, kellel on 25 töötajat, kesken-
dub ahvena ja koha fileerimisele, millest
üks kolmandik tuleb kaluritelt, kellele äri-
ühing ise tööd annab, ning kaks kolman-
dikku Eesti, Soome ja Vene tarnijatelt.
„Alguses olime ainult kalurid ja hulgimüü-
jad,” ütleb äriühingu juhatuse aseesimees
Mark Sumnikov. „1999. aastal otsustasime
fileerimisse laiendamisega tootmisest roh-
kem väärtust saada. Toodame iga aasta
300 tonni fileeritud kala, millest kõik ekspor-
ditaks Šveitsi, Saksamaale, Prantsusmaale
ja Madalmaadesse.”

Äriühingule ei kuulu Sassukvere sadam,
mida ta kasutab, vaid on allkirjastanud
pikaajalise rendilepingu omavalitsusega,
kellele see kuulub. Tegemist on sada-
maga, mida pole puudutatud Nõuko-
gude ajast saadik. Laevatee on madal ja
vana puust sadamasild on kaugelt liiga
kitsas. 4. telje raha taotleti abiks kanali
süvendamisel ja laiendamisel ning lisaks
ka olemasolevast kaks korda suurema
betoonidoki ja seadmete ladustamise
hoone ehitamisel. Projekti kogumaksu-
mus on 400 000 eurot, millest 80% tuleb
4. teljelt ja ülejäänud mittetulundusühin-
gult Sassukvere Sadam. Lisaks Profit Plus-
sile kaasneb investeeringuga kasu
30 kalurile ja 15 paadile.

„4. teljeta ei oleks meil olnud võimalik seda
teha,” tõdeb Mark, „ja pean ütlema, et FLAG
oli menetluste ja suuniste puhul suureks
abiks.” Töö algas mõni kuu tagasi, kuid
järgmine samm on juba kavandatud: puh-
keala, sealhulgas lõbustuspark ja kõnni-
teede võrk, rajamine.

Kuna see on teistest palju suurem ja seda
ajakohastati 2004. aastal rahaga, mille
andsid FIG⁵ ja SAPARD⁶, on Kallaste
sadam Peipsi järve ääres vist ainus, mis
vastab kuvandile, mis enamikul inimestel
ühest sadamast võib-olla on. Sadama
omanik on kalapüügiga tegelev äriühing
Kallaste Kalur, millele kuulub 26 laeva,
sealhulgas kuus suurt paati. Siin piirdus
4. telje sekkumine laevatee süvendamise
ja kahveltõstuki ostmisega. „Suhteliselt
hiljutise renoveerimise tõttu ei olnud vaja-
dust objekti rohkem investeerida,” ütleb
Urmas Pirk.

⁵ Kalanduse Arendusrahastu (2000–2006).

⁶ Ühinemiseelse põllumajanduse rahastamisvahen-
diga (SAPARD) toetati ühinemiseelse protsessi ajal
aastail 2000–2006 Kesk- ja Ida-Euroopa läbirääkija-
riikide põllumajandust ning jätkusuutlikku maaelu
arengut.

Mittetulundusühingu Varnja Arendus käi-
tatav sadam Varnjas on palju väiksem.
Sadama omanik tahtis pakkuda selle
umbes 30 kasutajale (kalurid, paadisõitjad
ja turistid) paremat ning ohutumat tee-
nust, niisiis pöördus ta 4. telje poole, et
taotleda toetust laevatee süvendamiseks
ja laiendamiseks ning ujuvpontoonide
paigaldamiseks, et parandada kvaliteeti
ning ohutust. Projekti kogumaksumuseks
kujunes 65 000 eurot, millest 75% maksis
4. telg. „Minu kui kaluri seisukohast sobib
4. telje toetus seda liiki kollektiivsele tege-
vusele väga hästi,” ütleb mittetulundus-
ühingu kõneisik Kaimur Nurk, kes on füüsi-
lisest isikust ettevõtjana tegutsev kalur ja
reisikorraldaja.

▲ Kala otseturustamine Peipsi piirkonnas.

Peipsimaa

Enamikul juhtudel eeldatakse, et uuendatud sadamad toimivad ka kala ja muude piirkondlike toodete müügikohana.

Otsemüük ei ole kohalikus kultuuris midagi uut ja territooriumi mõnes osas on sellega juba kaua aega intensiivselt tegeletud: vanausuliste kogukonnad müüvad tavaliselt teede ääres kala ning sibulat. Kaugemal põhjas, näiteks Kasepää ja Lohusuu vahel, natuke üle kümne kilomeetri kaugusel Tartu-Jõhvi maanteest, müüakse tosinast vanamoelisest puust kioskist ja müügilaualt autojuhtidele ning turistidele suitsutatud ja kuivatatud kala. Nende väikeste teeäärsete kioskite juures peatunud autode ja busside arvu põhjal otsustades näib äri õitsevat.

„Otsemüügi laiendamiseks ja tugevdamiseks on tegelikult puudu valdkonnaülene lähenemisviis, mis viiks kokku osalejad ning tootjad ja reklaamiks neid,“ ütleb Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonna nõunik Eve Külmallik. „Eestis on kalapüük üldjuhul iseäranis konservatiivne valdkond, kuna selle elukutse esindajad, kes kõik on kaunis vanad, ei ole turumajandusega harjunud. Asjaolu, et nad peavad nüüd vastutama oma turunduse eest, on suur pööre, mida neil on raske omaks võtta. Kooperatiivideks koondumine ei ole asi, mida nad on valmis kaaluma, kuna kooperatiivide kuvand seostub Nõukogude ajastu

▲ Möödasõitjatele müüakse suitsutatud ja kuivatatud kala.

kalurikolhoosidega. Tajusime sama negatiivsust ka enne FLAGi käivitamist: meil tuli kõvasti argumenteerida, et veenda kalureid, et neid ei kollektiviseerita! Peipsi piirkonna kalanduse äärmiselt vertikaalselt integreeritud iseloomu tõttu neil eksporditurgudele müümisega probleeme ei ole. Hea oleks aga tugevdada riigisest otseturundust ja see tõttu on mõistlik Peipsi FLAGi koos teiste Eesti FLAGidega tehtud ettepanek luua otsemüügi nüüdisajastamiseks veebikeskkond.”

Veel üks hea mõte: kaalumisel on ka territoriaalse kaubamärgi loomine, mille nimi võiks olla „Peipsimaa“, ning FLAG ja neli kohalikku LEADERi rühma palkasid kontseptsiooni arendamiseks ühiselt koordinaatori. „Eesmärk on teha teatavaks, et Peipsimaa tähendab loodust, järvi ja kala ning lisaks Eesti parimat sibulat ja kurki,“ ütleb Andri Plato reklaamijuhi enesekindlalt toonil.

Kalapüük ja turismi (ning vastupidi)

On üldtunnustatud, et Peipsi järve piirkonnal – rannikul ja sisemaal – on tohutut turismipotentsiaali, mis on ikka veel suuresti rakendamata. Potentsiaali ärakasutamine nõuab kalurite, õngitsejate ja 4. telje vahelist koostööd.

Voorel (elanike arv 300) andis 4. telg 60% 38 270 eurost, mis võimaldasid omavalitsusel kohaliku tiigi kõrvale õngitsejate jaoks piknikukoha luua. Nüüd on rajatud nende käsutuses kalasaagi ettevalmistamiseks, grillimiseks, suitsutamiseks ja söömiseks.

Lähikonnas on saanud 4. teljest kasu veel üks turismiprojekt. Talvel viib Janno Tomson turiste jääpüügile. 3 750 euro suurune toetus võimaldas tal osta viis paati, mida ta kasutab suvel eri liiki harrastuskalapüügiks. „Nimetan seda kui raha eest väärtuse saamist,“ ütleb rahulolev Urmas Pirk. „Toetus on väike, aga äritegevust saab sellega genereerida aastaid.”

▲ 4 telje toetust taotletakse järvele parema ligipääsu tagamiseks.

Änkküla lähedal Udu talus on Mati ja Terje Kärmas loonud vabaõhukeskuse, mis koosneb puumajakestest, telkimisplatsidest, saunadest ning laste mänguväljakust. Objekt asub suure järve kõrval ja pakutava teenuse ning lisaks ka turistidele valmistatava kala kvaliteedi parandamiseks taotlesid Kärmased 4. teljelt toetust maabumissilla, paadirambi ning väikse külmhoone ehitamiseks. Siin on jällegi rõhuasetus sadamarajatistel, ehkki väiksemas mastaabis.

Nimelt, kui Toivo Kivilt küsitakse, mis on tema unistus kohaliku arendajana, vastab ta: „Sadamad, mida nägime Rootsis viimaseil õppereisil sinna... Loodan, et kümne aasta pärast on meil siin ka sellised sadamad!”

Samal ajal on 13. augustil 2011 Kasepää Peipsi FLAGi kalasupp ette tõstmiseks valmis ning kolm tosinat innukat ostjat juba korrapärase järjekorra moodustanud. Keskpäev on läbi, ilm läheb ilusamaks ja festival on täies hoos. ■

PEIPSI (Eesti)

Pindala:
3 155 km²

Elanike arv:
30 723 habitants

Asustustihedus:
10 elanikku/km²

4. telje eelarve	EUR			
	EL	Riik	Erasektor	Kokku
Kokku	3 115 500	1 038 500	1 200 000	5 354 000

KONTAKT
PKAK (Peipsi Kalanduspiirkonna
Arendajate Kogu)
 Andri Plato
 Kasepää vald, Sõpruse 149,
 49503, Jõgevamaa, Estonia.
 +372 77 626 25 (+372 50 89 426)
pkak@pkak.ee
<http://www.pkak.ee>

PEIPSI KALANDUSPIIRKONNA
ARENDAJATE KOGU

Fookuses

4. TELJE PROJEKTIDE TUTVUSTUS KOGU ELIST.

30 viisi jätkusuutlike kalandus

Järgmistel lehekülgedel esitletavat 30 projekti tutvustatakse 3.–4.11.2011 FARNETi konverentsil Brüsselis. Projektides, millest ilmneb 4. telje lähenemisviisiga vallandunud energia, leidlikkus ja innovatsioon, ei tohiks näha parimate projektide pingerida, vaid hoopis valikut rikkalikest ning mitmekesistest viisidest, kuidas kohalikud kogukonna juhitud lähenemisviisid saavad soodustada kalanduspiirkondade jätkusuutlikku arengut.

Projektide kohta lugedes või siis, kui teil õnnestub näitusel käia ja arvukate pühendunud projektijuhtidega otse kõnelda, tunnete ära viis iseloomulikku tunnust.

Sillad kalapüügi piires ja kalapüügist edasi

Kõigepealt näitavad projektid, et on kaks viisi, kuidas sellised kohalikud kogukonna juhitud lähenemisviisid nagu 4. telg saavad tekitada tulu ja töökohti majandussurve all olevate valdkondade jaoks, nagu kalapüük. Ühest küljest arendatakse paljude projektidega uusi tooteid, tegevusalasid ja sidemeid kohaliku kalanduse tarneahela piires. Näiteks uued tooted väheväärtuslikest liikidest, praagist või kõrvalsaadustest, kauba lühemad liikumisteed ning kalurite koolitamine. Teisest küljest on arvukaid näiteid projektidest, millega rajatakse sidemeid kalandussektori ja kohaliku majanduse teiste sektorite vahele, nagu turism, sotsiaal- ja keskkonnateenused. Mõlemal juhul tuleb kalapüügiga tegelevate kogukondade jaoks vastastikku täiendavate tegevusalade vahelisest paremast koordineerimisest täiendavat tulu ja töökohti.

Nii suured kui ka väiksed

Teiseks näitavad projektid, et kohalikke strateegiaid on võimalik kasutada nii väga väikestes kui ka (suhteliselt) suurtesse projektidesse investeerimiseks. Projektide eelarved ula-

tuavad vaid 7 600 eurost kalurionnide soodustamise jaoks Rootsis kuni üle 1,7 miljoni euronit ajaloolise hoone rekonstrueerimise jaoks, et luua Madalmaades kohaliku kalarestorani ümber mitmetarbeline ruum. Toetavate projektide suurus on tegelikult FLAGi ja korraldusasutuse strateegiline valik. Näiteks kui Prantsuse FLAGid, kellel on suhteliselt tagasihoidlik 4. telje eelarve, kalduvad suunama tähelepanu väiksematele n-ö mittemateriaalsele investeeringutele, nagu uuringud ja ettevalmistav aktiveerimine, siis sarnase 4. telje eelarvega Hollandi FLAGid kalduvad keskenduma piiratud arvule suhteliselt suure tootlusega projektidele. Õppetund on selles, et investeeringustrateegiaid tuleb kohandada institutsioonilisele ja kohalikule majandustegelikkusele sobivaks.

Eri liiki projektid eri liiki piirkondadele

Kolmandaks on FLAGidel võimalik investeerida väga erinevatesse projektidesse. FLAGid on kaugelt enam kui vaid kohalik ametiasutus, mis korraldab hankekutseid ja jagab välja toetusi. Lihtsuse mõttes oleme jaganud projektid nelja põhiliiki: (peamiselt füüsilised) otseinvesteeringud kohalikesse ettevõtetesse; investeeringud turunduse ja turustuskanalite parandamiseks; nn pehmed investeeringud, nagu teadus- ja arendustegevus, koolitamine, teadvustamine ja kuvandi loomine, mis loovad tingimused kohalikuks arenguks; lõpuks investeeringud väikse ulatusega tugifrastruktuuri.

piirkondade loomiseks

Kontekstist väljas olles võivad mõned projektid hämmeldust tekitada. Miks kasutab näiteks Eesti 4. telge investeerimiseks väikesadamate infrastruktuuri, kui Prantsusmaa rõhub samas väikestele pehmetele projektidele, et kohalikku arengut hoida? Vastuste leidmiseks kutsume teid uurima iga projekti lähemalt ja paigutama seda kohalikku ning riiklikku konteksti. Hetkel on siiski olulisim sõnum, mis tuleks meelde jätta, FLAGide olulisus, mis toimivad projektide liikide kogu integreeritud paleti ulatuses ja mis koos võetuna kasutavad oma konkreetseid kohalikke väärtusi maksimaalselt ära.

Eraldi võetuna näiteks ei tekitanud Prantsuse projekt „Pescatorisme 83” töökohti, kuid see on lisatud siia seepärast, et on hea näide sellest, kuidas FLAG saab toetada uuringute, koolituste, haldusreformi ja katsemeetmete jada, mis koos suudavad tulevikus tekitada tingimused projektidele, millega suurendatakse ja mitmekesistatakse kalurite tulu. Nimelt on näha, et mõnd suhteliselt väikest 4. telje projekti, nagu eeltoetus Kuusamo Kalamajale Soomes, kasutatakse tee rajamiseks Euroopa Kalandusfondist ja muudest fondidest toetatavate kaugelt suuremate investeeringuteni.

Kaasamisega kaasneb innovatsioon

Neljandaks näitavad projektid, et õigete tingimuste korral võib kohalike osalejate kaasamine vallandada energiat, leidlikkust ja innovatsiooni. Näiteks on kohalikesse ettevõtetesse tehtud investeeringute toel tekkinud hulk uusi tooteid ja protsesse, sealhulgas tõruvähipesteet, krabipuljong, merevetikatooteid, kalajäätmete kasutamine kalajahuks, sotsiaalselt aktiivsed ettevõtted vigastatud kaluritele ning projektid, mis kasutavad ära kalandus- ja vesiviljelustraditsioone turismi laiendamiseks.

Turustuskanalite parandamisele suunatud projektide rõhuasetust ilmestab kontseptsioon „0 km”. Kõikide nende projektide eesmärk on vähendada kilomeetreid ehk kohapeal püütava kala ja tarbija vahemaad. Meetodid on erinevad, projekti jaoks „Kala paadist” GSM-sõnumite süsteemidest kuni mereandide korvide ja kohalike kalaturgude edendamiseni.

Pehmed investeeringud, mille eesmärk on tekitada tingimused kohalikuks arenguks, toetavad mitmesuguseid tegevusalasid, teadustegevusest kalanahast esemete taoliste uute toodete nimel kuni kalurite koolitamiseni, et kasutada ära uusi võimalusi, ja reklaami ning teadvustamiseni, mida tehakse nii piirkonnale üldiselt kui ka kohalikele kalapüügiressurssidele konkreetselt.

Lõpuks on hulk väikeinfrastruktuurile suunatud projekte alates investeeringutest väikestes rannikul asuvasse kalasadamasse, nagu Eestis, kuni kaluriküla taaselustamiseni Saksamaal, õngepüügi infrastruktuurini Lätis ja rannakarpide kasvatamise piirkondadeni Kreekas.

Enamik – kui mitte kõik – projektidest pakub midagi uut. Kuid isegi siis, kui projekt näib kaunis standardne, selgub üldjuhul, et kohalik partnerlus on seda rikastanud ja kohalikele tingimustele kohandanud.

Jõudmine Euroopa kõikidesse piirkondadesse

Lõpuks kajastab projektide geograafiline ulatus kiirust, millega eri riigid on rakendanud 4. telge. Mõnes riigis on partnerlussuhted ikka veel moodustamisjärgus ja paljud ei ole veel projekte valinudki. Niisiis, ehkki oleme püüdnud tuua näiteid võimalikult paljudest riikidest, on arvukamalt esindatud projektid teatavatest (peamiselt põhjapoolsetest) Euroopa riikidest. Kahtlemata on rakendamise kiiruse ja seega projektide arvu puhul määrav põhitegur juhtimis- ning korraldamissüsteemide tulemuslikkus. See ei tähenda, et süsteeme saab või tuleks lihtsalt ühest riigist teise siirdada, kuid valdkonnas on siiski õppimiseks ja edasiarenemiseks palju ruumi.

Kuidas projektid valiti – ja miks

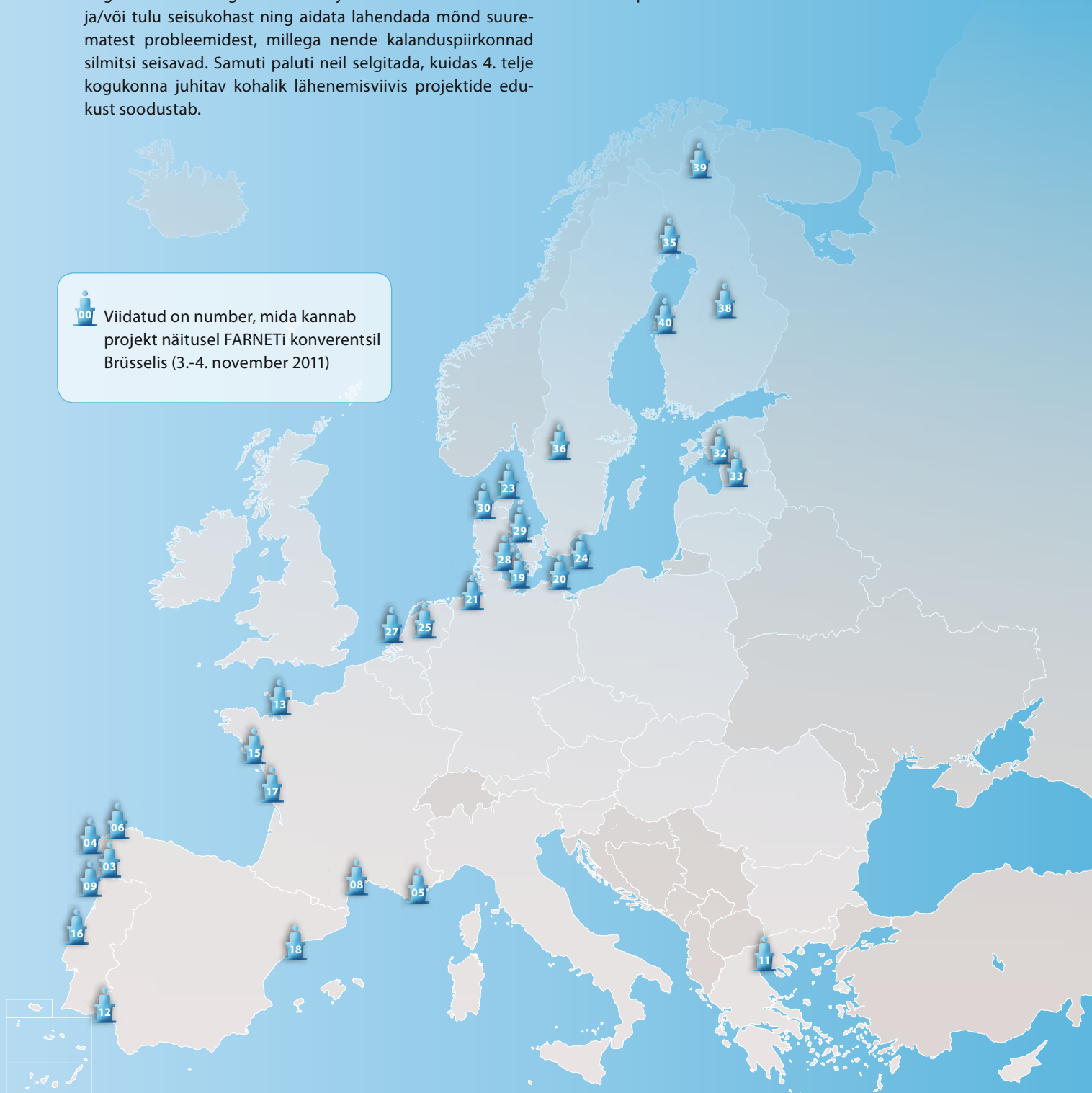
30 projekti valiti kalanduse kohalike tegevusrühmade ettepanekute alusel.

- > 2011. aasta juunis palus FARNETi toetusüksus korraldusastustel ja riiklikel võrkudel võtta ühendust kõikide FLAGidega, kellest teati, et nad on valinud projekte. Igal FLAGil paluti saata kuni kahe projekti kirjeldus.
- > Ettepanekutes tuli FLAGidel näidata, kuidas võiks projektidega kaasneda käegakatsutav majanduslik kasu töökohtade ja/või tulu seisukohast ning aidata lahendada mõnd suurematest probleemidest, millega nende kalanduspiirkonnad silmitsi seisavad. Samuti paluti neil selgitada, kuidas 4. telje kogukonna juhitud kohalik lähenemisviis projektide edukust soodustab.

> FLAGid esitasid teavet kokku 96 projekti kohta. Kõik need lisatakse projektinäidiste varusse FARNETi veebilehel.

> Allpool kirjeldatud 30 projekti lõpliku valiku tegi FARNETi töötajatest ja välisekspertidest koosnev žürii ning need kinnitas Euroopa Komisjon. Valik põhines eelmainitud kriteeriumidel, taotledes samas hulka mitmesuguseid projekte, mida 4. telg saab toetada nii geograafilise ulatuse kui ka meetmeliikide poolest.

 Viidatud on number, mida kannab projekt näitusel FARNETi konverentsil Brüsselis (3.-4. november 2011)

Fookuses 30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks

TOETUS KOHALIKELE ETTEVÕTETELE:

väärtuse lisamine kalandusele, kõrvalsaaduste kasutamine, uued kohalikud tooted, turism, keskkond, sotsiaalne majandus...

UUSI TOOTEID NUIVÄHKIDEST – Stend 03

4. telg etendas üliolulist rolli 27 merikarpide koguja rühma toetamisel, kes loid äriühingu, mis arendab ja turustab uusi nuivähkidest tooteid, mis on Hispaanias väga taganõutud karploomad. Uute toodete hulgas on konservitud tõruvähklased ja merevetikaga tõruvähipasteet, mida müüakse üle riigi gurmeepoodides. Idee on lisada väärtust väiksemate mõõtetega tõruvähklastele, mida korjatakse ära, et nad

ei koloniseeriks suuremaid ja tulutoovamaid tõruvähklasi, ning mis lähevad müügiks oluliselt madalama hinnaga. Tänu projektile on need 27 tõruvähklaste kogujat liikunud uutesse tegevusvaldkondadesse, kus nad õpivad uusi oskusi ning hakkavad teenima lisatulu, tugevdades samal ajal turgu oma toormele. Projekt maksis 131 667 eurot ja [Ría de Vigo FLAG](#) andis selle jaoks 45 833 euro suuruse toetuse (ES07).

SUITSUTATUD MERILOHE – Stend 29

Taani kalur ja restoranipidaja Bent Rulle nägi võimalust muuta inimeste ettekujutust vähekasutatavast merilohest ning tuua samas Læsø saarele lisatulu. Ehkki Bent Rulle püüdis korrapäraselt merilohet, on liik üldtuntud mürgise oga poolest, mida ta seljas kannab, ning tarbimine oli seetõttu väike. 35 000 euro suuruse toetusega, mille

andis [FLAG Læsø, Samsø, Ærø](#) (DK10), investeeris Bent Rulle 145 526 eurot köögiseadmetesse, mis võimaldas tal seda vähem kasutatud kala oma kalapoes ja restoranis müümiseks valmistada. Kuna kala suitsutatakse kohalikus suitsutamiskojas, jääb toote kogu lisaväärtus saarele. Suitsutatud merilohet loomine on lisanud uue toote kohalike hõrgutiste sortimenti, mida Østerby kalasadamas elanikele ja külastajatele pakutakse.

KRABIPULJONG EKSPORDIKS – Stend 30

[FLAG Fiskeri LAG Midt-Nord](#) (DK02) Taanis toetab kogenud kohalikku toiduainetetootjat Carnad A / S Logstor uue toote krabipuljongi arendamisel Jaapani turu jaoks. Uue toote tootmine, millelt oodatakse 15 uue töökoha loomist, kuus kalamajanduses ja üheksa töötlemises, hakkab tooma kasu nii piirkonna majandusele kui ka keskkonnale. Nimelt on Limfjordi piirkonnas krabipopulatsioon viimase kümne aastaga kahekordistunud ja toote eesmärk on seda uut ressurssi ära kasutada, säilitades samas populatsiooni jätkusuutli-

kul tasemel. Pikemas perspektiivis on eesmärk eksportida krabipuljongit laiemalt kogu maailma turgudele. 4. telg toetas seda erasektori juhitud projekti 250 245 euroga (20%); kokku kujutab projekt 1 251 225 euro suurust investeeringut.

Fookuses 30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks

INTEGREERITUD KALAPOOD – Stend 23

Mogens Klausen on endine rändav kala-kaupmees, kes otsustas asuda Hunesse (Põhja-Jutland, Taani) ja arendada uut integreeritud kalatoitlustusettevõtet. 4. telje toega arendas ta välja poe, restorani ja väikse kalatööstuse kõik ühe katuse all. Ostjatel on nüüd võimalus kas osta värsket kohalikku kala kalaletist, proovida üht põnevatest retseptidest restoranis või valida suitsutatud heeringat või lõhe arvukate valmististe hulgast, mis on saadaval suitsutamisko-

jast ja kalatööstusest. Mogensi pood asub populaarses turismi-piirkonnas, mis tähendab väga tihedat suvist hooaega, kuid keerulisi talvi. Siiski on restorani eesmärk jääda avatuks aastaringsest, et pakkuda külastajatele meeldivaid elamusi ka talvel, aidates seeläbi turismihooaega pikendada. Projekt, kuhu investeeriti kokku 700 000 eurot, on tekitanud kohapeal juba 15 uut töökohta. [FLAG North Jutland](#) (DK01) toetas suitsutamise eriseadmete ostu 45 000 euroga.

KARPLOOMADE HAUDEJAAM AVATAKSE TURISTIDELE – Stend 04

Paco ja Rubén on läinud erinevat rada võrreldes teiste kaluritega oma peredes. Toetudes oma kalapüügikogemustele ja piirkonna traditsioonidele, on nende taotlus tuua valdkond üldsusele lähemale turismi, kokanduse ja hariduse kaudu. Kohalikud liivaluited ja seljakutagune madal laht on loodusväärtused tänu millele on Hispaanias Corrubredo väikse kaluriküla kaitse alla võetud ning lisaks ka piirkonna turistide seas populaarseks saanud. Potentsiaal on aga suuresti alaarendatud ja turismihooaeg väga lühike. Pärast hüljatud haudejaama ostu ja taastamist Corrubredos on Paco ja Rubén

on teinud koostööd [Ría de Arousa FLAGiga](#) (ES05), et panna kokku projekt haudejaama tegevuse taaselustamiseks ning mitmekesistamiseks eesmärgiga küla uuele elule äratada. FLAG on toetanud 41,7% ulatuses seda 466 177 euro suurust mitmekesistamisprojekti, mis hõlmab haudejaama, mis avatakse üldsusele, ja kalapüügi matkarada ümbruskonnas, kus pannakse välja ka traditsiooniline kalapaat ning selle töövahendid. Samuti tuleb restoran, kus pakutakse kohalikke roogi. Projekt annab 14 kohalikule inimesele tööd kokkadena, kelnriterina, giididena, müügiabilistena ja lisaks ka haldus- ning juhtimistööajatena.

NOOR KALUR MITMEKESISTAB TURISMI – Stend 35

Rootsis Haparandas arendab 22-aastane kalur Oscar Innala kalapüügi- ja turismiettevõtet saarestikus, kus tema pere pikki kümnendeid kala püüdnud on. [Haparanda FLAG](#) (SE11) toetas 50% ulatuses 7 600 euro suuruse projekti kogumaksumust, millega Oscar reklaamib veebi- ja trükimeedias kalapüügilaagreid. Laagrid asuvad kolmel saarel, mida varem kasutati kaubanduslikuks kalapüügiks. Nad võimal-

davad külastajatel avastada piirkonda kalapüügireiside või paadisõitudega saarestikku, kus Oscar jagab kalapüügikogemusi, või lõõgastuda saunas ja majakestes vee ääres. Ettevõtte idee on tegelikult võimaldada külastajatel kohandada tegevust, millega nad tegeleda tahavad, lähtuvalt sellest, kuidas nad piirkonda avastada soovivad, nautides samal ajal võimalikult häid tingimusi ainulaadsete saarestikuelamuste saamiseks kirkliku motiveeritud ja ettevõtliku noore kaluri juhatusel.

DE BOET: KASULIKUKS TEHTUD KOHALIK KALAPÜÜGIPÄRAND – Stend 25

Projekt kätkeb vana hoone De Boet (ee kuur) renoveerimist, mida kasutati algupäraselt traditsiooniliste puust kalapaatide ehitamiseks ja hiljem kohaliku aurupraami kontori-ruumidena. Renoveeritud hoonest, mis asub Urki (Flevoland, Madalmaad) südames, tuleb mitmeotstarbeline ruum, mille keskmes on kuulus kohalik kalarestoran. Restoran lülitatakse laiemasse turismipaketti, mille puhul saavad kliendid restorani kaasa võtta kalaoksjonilt ostetud kala, õppida seda valmistama ning lõpuks nautida selle erilise hoone atmosfääris

valmistatud kalarooga. Projektilt, mida toetab [FLAG Flevoland](#) (NL03), oodatakse Urki sadama piirkonna uuendamist, tulu toomist ja 4–8 uue töökohta loomist. Koguinvesteering on 1 713 205 eurot, millest 10% annab 4. telg.

KALAJÄÄTMETEST KALAJAHU – Stend 12

Andaluusias on **Huelva FLAG** (ES08) toetanud uut tegevust vesiviljelusega tegelevas äriühingus Salinas del Astur, mis kasvatab ja kaubastab huntahvenat, kuld-merikokre ja valge varjukala. 4. telje toetusega ostis äriühing uusi masinaid, mis võimaldab tal toota enda kvaliteetset kalajahu soovimatust kalast ja kalaoksjonil tekkivatest jäätmetest. Jäätmed, mis varem ära põletati, on muudetud väärtuslikuks

ressursiks, millega kaasneb oluline kasu keskkonnale, aidates samas tootmiskulusid madalal hoida. Projekt on alanud väikeses ulatuses, tootes kalajahu äriühingu oma vesiviljelustegevuse tarbeks. Edaspidi nähakse aga ette lähikonnas asuva kalaoksjoni (Isla Cristina) jäätmete kogumist, et toota piisavalt kalajahu piirkonna teiste kalakasvatuste varustamiseks. Projekti investeeriti kokku 31 176 eurot, millest 33,75% tuli 4. teljest. Seni on loodud üks uus töökoht.

KALANDUSALA KUTSELIIT MITMEKESISTAB JÄÄTOOTMIST – Stend 18

Pärast kalapaatide arvu vähenemist, mille kodusadam on La Ametlla de Maris Hispaanias, seisis kohalik kaluriorganisatsioon Cofradia silmitsi väljavaatega, et tuleb koondata kaks töötajat, kes varustavad kalapaate jääga. Tänu toetusele, mida andis **Delta del Ebro FLAG** (ES15), otsustas Cofradia siiski jäätootmistevõime lõpetamise asemel laieneda ja uusi turgusid otsida. Toetusega, mis kattis kogu vajali-

kust investeeringust – 198 610 eurost – 40%, kohandas Cofradía oma jäävalmistamisest admeid nii, et nendega oleks võimalik toota jääkuubikuid kohalike restoranide ja baaride jaoks. Piirkonna turismiobjekti iseloomu ära kasutades pani Cofradía seljad kokku kohaliku turismiameti ja edasimüüjatega, et kindlustada kliendid juba kasumlikuks osutuvale tegevusele. Kaluriorganisatsioon saab nüüd suuremat tulu ning samas on päästetud kaks töökohta ja juurde loodud üks uus.

UUED MEREVETIKATOOTED – Stend 24

Taani veed annavad kvaliteetset merevetikat, mida kaubanduslikult ei ole seni ära kasutatud, kuna Taanis puudub merevetikate söömise traditsioon. Tänu *sushi*-turuhiljutisele kasvule ning uuele põhjala köögile on Taani **Small Islands FLAG** (DK14) ja **Bornholm FLAG** (DK13), mis mõlemad asuvad kõrvalistes piirkondades, kus rahvastiku- ja ettevõtlusvõimaluste kadu tekitavad palju muret, selgitanud välja uue võimaluse: kaks FLAGi teevad projekti raames koostööd, et luua hulk uusi kohalikke tooteid, milles kasutatakse toormena merevetikaid. 84 492 euro suuruse toetusega, mis on 158 253 euro suurusest kogumaksumusest 54%, viib projekt kokku kohalikud tootjad, sealhulgas kala-, rannakarbikasvatavad

ja töötledjad, et edendada merevetikate jätkusuutlikku kasvatamist, koristamist ning töötlemist. Projekti üks põnevaimaid tahke on see, et mitmesugused partnerid teevad üsna suurel alal koostööd. Projektilt oodatakse arvukate uute töökohtade loomist ja lisatulu toomist asjaomastele aladele.

Fookuses 30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks

KALAPÜÜGI SEIKLUSKESKUS – Stend 20

Projekti eesmärk on säilitada Rügeni saare (Saksamaa) kohalike piirkondade kalanduse iseloom. Neil kõigil ilmneb teataval määral dünaamilisust ja potentsiaali turismi ning muude kohalike valdkondade vaheliste sidemete loomiseks. Eesmärk on aidata kaluritel mitmekesistada oma tegevusalasid ja arendada täiendavaid tuluallikaid, parandades samal ajal kohaliku kalamajanduse kuvandit. Osa olemasolevatest kalapüügirajatistest kujundatakse seetõttu ümber ning uuendatakse. Olemasolevast kalasaalist Sassnitzis näiteks tehakse veetlev turuplats. Seda toetatakse teabe- ja õngepüügi-

keskuse arendamisega, mis pakub turistidele paadisõite töötavate kalapaatide vaatamiseks ning lisaks annab teavet muu külastajatele mõeldud kala- ja õngepüügiga seotud tegevuse kohta. Projekti raames uuritakse ka võimalusi kalaturismi täiendavaks arendamiseks Saksamaal, kuna hetkel ei lubata turistide töötavate kalapaatide pardale. Hetkel võivad kalaturistid ainult teistelt laevadelt vaadelda. Projekti kogumaksumus on umbes 550 000 eurot, millele Rügen FLAG (DE04) lisab toetuseks 210 000 eurot. Eeldatavasti luuakse vähemalt kolm töökohta otsemüügis, õngepüügis ja kalaturismis.

STABIILSED TÖÖKOHAD VIGASTATUD KALURITELE – Stend 17

Prantsusmaal on asutatud sotsiaalselt aktiivne ettevõtte (Atelier des Gens de Mer), luues nii vigastatud kaluritele kuus täistööajaga töökohta kalanduses ning muudel merendusega seotud tegevusaladel, näiteks võrkude parandamine ja austrite kogumise veealade mehiteamine. 4. teljest rahastati muu seas seadmete ostu töötingimuste

kohandamiseks puuetega töötajate vajadustele. Kutseliitu Navicule Bleue, mis ettevõtte asutas, toetas [Marennes Oléron FLAG](#) (FR05), kes panustas 89 271 euro suurusesse koguinvesteeringusse 22% ulatuses. Projekt hõlmas ka endiste puuetega kalurite vajaduste terviklikku hindamist, et aidata neil uuesti tööturuga integreeruda. Ettevõtlusmodelit kantakse nüüd üle Arcachoni, kus kavandatakse puuetega inimestele 60 töökohta.

PAREMAD TURUSTUSKANALID: otsemüük, lühikesed ahelad, uued turustusplatvormid...

KALA PAADIST – Stend 19

Jan Meyer on püüdnud kala 1973. aastast saadik, kuid kalamajanduse arenedes on ta näinud üha enam madalaid või äärmiselt kõikuvaid hindu selliste liikide puhul nagu tursk või lest, mida üldjuhul müüakse hulgi. Projekti eesmärk on lahendada probleem osa kalasaagi müümisel otse lõppostjale. Uuendusliku uue veebilehe arendamisega saavad nüüd Jan ja tema poeg teavitada ostjaid kalasaagist reaalsajas. Nimelt kasutab projekt, mida toetab [AktivRegion Ostseeküste FLAG](#) (DE13), edukalt ära suurenevat nõudlust värske kohaliku kala järele ja lisaks ka infotehnoloogia arengut. Veebilehe [www.fischvomkutter.de](#)

[fischvomkutter.de](#) abil saavad kalurid saata SMSi teel üksikasju kalasaagi kohta merel olles, nii et ostjatele on näha, kus, millal ja mis kala saada on. Koos randumispaikades asetsevate teadetahvlite ja brošüüri „Fisch vom Kutter“ suurendab projekt Läänemere värskest püütava kala otsemüügi kogust ja väärtust ning lisaks soodustab tootjate ja klientide sidemeid. Projekt maksis 20 000 eurot, millest 48% andis kohalik FLAG.

KALATURGUDE JA -KULTUURI EDENDAMINE – Stend 27

Noord-Holland FLAG (NL04) on toetanud ja soodustanud Texeli, Den Helderi ja Den Oeveri omavalitsuste turgude koostööd struktuursete investeeringute tegemisel (tururajatised, teabekeskus...) ja veebilehe (www.versevis.nl) ning muude reklaamivahendite, sealhulgas voldikud, väljapanekud ja teabepunktid, arendamisel. Mitmesuguste meediakanalite kasutamise on kolm turgu teinud värske

kala ostmisest kultuurielamuse: ostjad saavad teada ka kalapüügist ning nende tursa-, merilesta või merluusitüki teekonnast turule. Selline täiustatud turuelamus on aidanud samuti positsioneerida turgusid kohalike turismiobjektidena, tuues piirkonnale laiemat kasu. Projekti kogumaksumus oli 318 000 eurot, millest 38,6% kaasrahastas avalik sektor – sellest pool tuli Euroopa Kalandusfondi 4. teljelt.

KALA- JA MEREANDIDE KORVIDE PROJEKT – Stend 08

Projekti eesmärk on arendada ning turustada kala- ja mereandide korve Thau lahe äärses kuues külas, millel ei ole hetkel müügikohti lahest pärit värske saaduste pakumiseks. Projektis kasutatakse ära väikealगतust, millega hetkel pakutakse taolisi korve vaid ühes külas. Kaheaastase projekti eesmärk on viia kokku kalurid ja kohalikud kutseliidud, et suurendada teadlikkust kohaliku elanikkonna seas

ja arendada turgu lahest pärit kohalikele värskele ja hooajalistele kalandustoodetele. Tänu Euroopa Kalandusfondi 4. telje ja riiklikule kaasrahastamisele on Thau FLAG (FR09) rahastanud 50% 77 250 euro suurusest investeeringust, mis hõlmab võimalikke üleandmispunkte ja kättetoimetamisaegasid käsitlevaid uurinuid ning lisaks ka kohalike üritusi ja töötubasid toetuse tekitamiseks.

JÄLGITAVUS JA KOHALIK TARBIMINE – Stend 09

Portugali Minho ja Lima piirkondades on ranniku- ja mageveeliigid nii kultuuriliselt kui ka majanduslikult olulised. Kohalike kalurite töö märgatavuse suurendamiseks ja samuti nende tegevuse jätkusuutlikkuse tugevdamiseks toetab FLAG Norte (PT01) kaht projekti, mis hõlmavad kogu turustusahelat kohalike mereandide hankimisest tarbimiseni. Projekt Certipiscis (kogumaksumusega 22 689,94 eurot, millest 52,5% 4. teljelt) hõlmab Rio Minho AquaMuseumi teostatud uuringut Minho jões püütavate mageveeliikide (nt aloosa või merisutt) jälgitavuse arendamise kohta. Projekt hõlmaks kogu turustusahelat, soodustades kontakte kalurite, jae-kaupmeeste, üldsuse, veeteede ametite, omavalitsuste, turismi-ametite ning teadlaste vahel. Teine projekt CEVAL puudutab kaubamärgi „km 0“ ehk „null miili“ arendamist, mis aitab tunda

ära kohapeal toodetud toitu, sealhulgas ranna lähedal püütud mereande. See Minho ja Lima piirkondade ettevõtlusplatvormi algatus (kogumaksumus 119 570 eurot, millest 46% 4. teljest) ühendab piirkonnas restoranid ja peakokad kalurite ning toorme-tootjatega, pakkudes esimestele uut teadmust ja teavet kohalike toodete kohta ning viimastele uusi turuvõimalusi. Kohalike toodete kuvandi tugevdamise, müügikohtade nüüdisajastamise ning show-kokkamise ürituste korraldamisega eeldatakse mõlemalt projektilt positiivset mõju piirkonna kokakunsti mainele, mitte ainult piirkonna toiduentusiastide, vaid ka võimalike külastajate seas, kes otsivad kvaliteetseid mereandidest valmistatud tooteid.

Fookuses 30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks

ALUSE PANEMINE:

uuringud, koolitamine ja oskused, reklaam ning teadvustamine...

4. TELJE UURINGUGA KAASNEB 2,7 MILJONI EURONE KALAMAJA – Stend 38

4. teljest rahastatav tegevus etendas üliolulist rolli suurema investeeringu (Euroopa Kalandusfondi 2. teljelt ja kohalikult omavalitsuselt kokku saadud 2 700 000 euro) kasutamisel kalatööstuse arendamiseks Kuusamos.

Tegemist on Soomes uue kontseptsiooniga, milles koondatakse ühe katuse alla nii kalurite kui ka töötleva tööstuse vajadused. [Kainuu-Koillismaa FLAG](#) (FI06) rahastas eel- ja teostatavusuuringud (kogumaksumus 23 250 eurot) ning toetas posi-

tiivsetest tulemustest lähtuvalt koostööd kohalike sidusrühmade (kalurite, kalakasvatavate ja kalatöötlevate) vahel, millega lõpuks kaasnes ühisettevõtte suurema projekti teostamiseks. Samuti nõustas ta omavalitsust rahastamise taotlemisel Euroopa Kalandusfondi 2. teljelt. Selle tulemusena on Kuusamo linnas nüüd suur logistikakeskus, mis pakub kohalikele osalejatele oivalisi võimalusi ettevõtluse arendamiseks ja kohalikuks koostööks. Juba on loodud kuus uut töökohta kalandusega tegelevates äriühingutes ning kaks uut töökohta töötlemises.

SÜDAKARPLASTE PROPAGEERIMINE KOHAPEAL – Stend 06

Südarkarplaste korjamisel on Anllonsis pikk traditsioon. Praegu teevad seda kutselised karploomade korjajad, peamiselt naisterahvad, kes on koondunud mittetulundusühingusse, mis vastutab ka ressursi jätkusuutlikkuse tagamise eest. Taolised ühingud ei ole aga tavaliselt olnud kaasatud tegevusse, mis asub väärtusahelas kaugemal. Nimelt müüdi Anllonsi karploomade ühingu korjatavaid südarkarplasi kuni viimase ajani hulgi enampakkumisel ja seejärel veeti need Hispaania suurtesse linnakeskustesse. [Costa da Morte FLAG](#) (ES03) on seetõttu toetanud integreeritud tegevusahelat, et teadvustada piirkonna üldsusele südarkarplaste korjamist ja paran-

dada toote kuvandit eesmärgiga tagada kohapeal toote müümine ning tarbimine suuremas koguses. See hõlmas koolitusi kohalikele kokkadele, südarkarplaste pakendamise ja esitlusmaterjalide arendamist ning muude reklaammaterjalide ja retseptikogumiku arendamist. Ühing on teinud avatud uste päevadega (sh degusteerimised) ukseid lahti ka üldsusele. Projekt maksis 37 310 eurot (millest 90% tuli FLAGilt) ja on hakanud juba ära tasuma: neli kohalikku restorani ja hulk eraisikuid ostab nüüd südarkarplasi otse karploomade korjajate ühingult, mis kavandab hetkel tegevusalade täiendavat mitmekesistamist ning uusi tooteid.

Rootsi Vänerni järve piirkonnas on elanikud väga teadlikud selle järve keskkonnakvaliteedist, mille ääres nad elavad. Vähem teadlikud on nad kohalikest kalaliikidest, mis võiks jätkusuutliku majandamise korral pakuda väärtuslikku kohalikku alternatiivi imporditavatele kalatoodetele. Kaks projekti, mida toetab [Lake Vänern FLAG](#) (SE07), aitavad nüüd edendada kohalike kalaliikide jätkusuutlikku kasutamist, üks toitlustuse õppijate, kalatarnijate ja restoranide teavitamise ning teine kohaliku siialiigi (*Coregonus* sp.) parema kasutamise uurimisega, mida hetkel kasutatakse eeskätt marja pärast. Mõlema projekti eesmärk on soodustada kogukonna laiemat kaasamist, viies kokku noori, kalureid, ülikoole ja kohalikke ettevõt-

KOHALIKE KALANDUSRESSURSSIDE JÄTKUSUUTLIK KASUTAMINE – Stend 36

teid. Esimese projekti jaoks sai Laguardia kool Lidköpingis toetust 50% ulatuses 30 760 eurost, mida oli vaja koolituste sarja korraldamiseks, kus toitlustuse õppijad saavad kokku kohalike kaluritega, et saada rohkem teada kohalikest kalaliikidest ja sellest, kuidas neist süüa teha. Teine projekt, mida juhtis Food & Health Concept Centre AB, viis kokku kalureid ja mitu avaliku ning erasektori partnerit, et uurida, kuidas kasutada ära kõrvalsaadusi, mis tekivad delikatessina müüdava siiamarja eraldamisel. Projekti 65 930 euro suurust kogumaksumust toetati 30% ulatuses. Kahel eraldi alanud projektil on tekkinud nüüd sidemeid ja ideid lähenduste ning pädevusalade ühendamiseks.

teid. Esimese projekti jaoks sai Laguardia kool Lidköpingis toetust 50% ulatuses 30 760 eurost, mida oli vaja koolituste sarja korraldamiseks, kus toitlustuse õppijad saavad kokku kohalike kaluritega, et saada rohkem teada kohalikest kalaliikidest ja sellest, kuidas neist süüa teha. Teine projekt, mida juhtis Food & Health Concept Centre AB, viis kokku kalureid ja mitu avaliku ning erasektori partnerit, et uurida, kuidas kasutada ära kõrvalsaadusi, mis tekivad delikatessina müüdava siiamarja eraldamisel. Projekti 65 930 euro suurust kogumaksumust toetati 30% ulatuses. Kahel eraldi alanud projektil on tekkinud nüüd sidemeid ja ideid lähenduste ning pädevusalade ühendamiseks.

KALATURISMI KATSETAMINE – Stend 05

Projektiga viiakse Itaalias saadud kalaturismi kogemused kohandatult üle Prantsusmaa Vari piirkonna kalurite oludesse. Üle kolme aasta on kohalikud osalejad 4. telje toetusel töötanud piirkonna kalaturismi edendamiseks vajalike tingimuste loomise nimel. Kalurid on teinud kohalike ja piirkondlike ametiasutuste, keskkonnanäesmärkide teostamiseks loodud ühenduste ja Vari turismiametiga koostööd, et rakendada sobivad ohutuseeskirjad, tagada vajalikud

kohandused kalapaatidel ning arendada kooskõlas turismipakkumine, mida saaks kohalike turismiametite kaudu reklaamida. Aastatel 2009–2010 varustati ja kiideti kalaturismi tegevuseks heaks kokku 12 paati. Kaasatud kaluritel on päevadel, mil nad turiste oma elukutset vaatama viivad, tulu täienenud 30–70%. Projekti kogumaksumus oli 277 590 eurot, millest 31,9% kattis Var FLAG (FR10). Kogemusi kantakse juba üle teistesse piirkondadesse Prantsusmaal ning käimas on arutelud kalaturismi standardite ühtlustamiseks riigis.

TURISMIKOOLITUS KUTSELISTELE KALURITELE – Stend 39

2000. aastate algusest saadik on kutseliste kalurite arv Sodankyläs Soomes kahanenud pooleni ja 20 allesjäänud kalurit otsis innukalt viise, kuidas oma tulu täiendamiseks turismi laiendada. Neil puudusid aga selle teostamiseks oskused ja teadmised. Pärast arutelusid Northern & Eastern Lapland FLAGiga (FI07) viidi kohandatud koolituspaketi arendamiseks ja teostamiseks kokku rühm spetsialiste. See andis 20 kohalikust kalurist 14-le kvalifikatsioonid, ohutussertifikaadi ja

oskused, mida neil oli vaja eduka turismipaketi arendamiseks ning pakkumiseks. Õppekäigud reisikorraldajate juurde moodustasid samuti osa koolitusest, võimaldades kaluritel luua kontakte teiste reisikorraldajatega ning õppida valdkonna asjatundjailt. Ülejäänud kümnel päeval keskenduti koolitusel tootearendusele, hinnakujundusele ja klienditeenindusele ning seda täiendas seitse päeva personaliseeritud õpet ja juhendamist. Koolitus, mis on juba tekitanud hulga turismitooteid, läks maksma 78 000 eurot, millest FLAG andis 90%.

KALANDUSTURISMI REKLAAMIMINE VEEBIS – Stend 28

Seatrout Fyn, mida juhib kaheksa omavalitsust Funeni saarel Taanis, sai Fyn FLAGilt (DK04) 4. telje toetust veebilehe arendamiseks, et reklaamida saart meriforelli püügi paigana (www.seatrout.dk). Mitmekeelse veebilehe eesmärk on anda potentsiaalsetele klientidele kogu teave, sealhulgas püügipaigad, püügivahendite olemasolu, giidid ja erinevad ööbimisvõimalused, mida on vaja nende külaskäigu

õnnestumise tagamiseks. Projekt toetub tööle, mida Seatrout Fyn juba on teinud laevateede taastamise ja haudejaama arendamise nimel. Eesmärk on kujundada Funenist maailma parim paik rannalähiseks kalapüügiks. Projektiga on loodud juba üks osalise tööajaga veebitoimetaja ametikoht ja kohalikule majandusele kaasneb projektiga muud olulist kõrvalkasu. Projekti kogumaksumus oli 84 000 eurot, millest 50% kaasrahastas avalik sektor – sellest pool tuli Euroopa Kalandusfondi 4. teljelt.

KAMMKARPIDE KARBID PÖLLUMAJANDUSELE – Stend 13

Projekti eesmärk on viia kokku kalapüügis, vesiviljeluses ja põllumajanduses osalejad, et uurida potentsiaali karploomade tootmisest ülejäänud karpide ringlussevõttu kohalike põllumajandusettevõtjate põldude lupjamiseks. 24 kuu pikkuse projektiga uuritakse ja hinnatakse ringlussevõttuaja rajamise teostatavust ning selgitatakse lisaks välja, kus jaam võiks asuda ja millisele maale tooks kasu rikastamine jahvatatud karpide kaltsiumiga. Projekt, mis on alles algusjärgus, maksab 176 000 eurot, millest 41% annab Cotentin & Bes-

sin FLAG (FR02). Lisaks eeluuringute ja arendatava väetise katsete rahastamisele arendatakse projekti selles järgus ka süsteem karpide korjamiseks, varumiseks ning töötlemiseks. Kui esimese järgu tulemused osutuvad soodsaks, on teise järgu eesmärk saavutada jaama rajamiseks mahukam rahastamine – sealhulgas kohalike koorimisega tegelevate äriühingute ja kalapüügiorganisatsioonide poolt, kes hetkel peavad karbijäätmete ärastamise eest maksma.

Fookuses 30 viisi jätkusuutlike kalanduspiirkondade loomiseks

KALURITE JA PÕLLUMAJANDUSETTEVÕTJATE KOKKUVIIMINE VEESAASTE GA VÕITLEMISEKS – Stend 15

Pays d'Auray FLAGis (FR04) Prantsusmaal toetab 4. telg jõupingutusi veesaaste vähendamiseks, mis kujutab suurt probleemi kohalike austritootjate seisukohast. Kalurite, karploomade tootjate ja põllumajandusettevõtjate ühingu CAP 2000 eesmärk on parandada vee kvaliteeti ning rannikul asuvate toormetootjate keskkonnasäästvust tervikuna. 4. telje toetusel rajab ühing nüüd kohalikke CAP 2000 rühmi, kaasates elukutselisi, kohalikke ametiasutusi ja muid

sidusrühmi, et oleks võimalik tuvastada ning vähendada bakterioloogilise saaste allikate mõju kohalikele karploomade tootmise piirkondadele. Konkreetselt soodustab CAP 2000 igas karploomade valglas ligipääsu teabele veekvaliteedi kohta. Seejärel juhendatakse kohalikke rühmi, kuidas seda teavet hinnata, ja nad teevad täiendava analüüsi saasteallikate paremaks tuvastamiseks. Lõppeesmärk on arendada välja kohalik tegevuskava, milles konkreetsed kohustused määratakse valdkondade kaupa.

SIDEMETE LOOMINE BIOMEDITSIIINI ETTEVÕTJATE GA – Stend 16

Portugalis on *caranguejo pilado* ehk sametkrabilane arvukas liik, mis jääb tavaliselt noodakalurite võrkudesse lõksu ja praagitakse hiljem välja. Liik võiks aga olla selliste bioloogiliste ühendite nagu kitiini ja astaksantiini allikas, mida kasutatakse farmaatsia- ja biomeditsiinitööstuses toidulisanditena ning lisaks ka vee puhastamisel ja koe taastamisel. Tunnustades seda potentsiaali, on **FLAG Oeste** (PT04)

toetusel kohalik tehnikakõrgkool koosöös kalurite, biomeditsiini-ettevõtete ja muude teadusasutustega valmistanud ette prooviuuringu, et hinnata liigi potentsiaali nende ainete allikana. Uuringuga määratletakse samuti eraldamisprotsessid ja turustuskanalid, mis tuleks luua ressursi kasutamiseks, tagades samas kõikide asjaomaste sidusrühmade kaasamist. Projekt sai kogumaksumusest 26 842 eurot toetust 55% ehk 14 763 eurot.

KALANAHAST PARKNAHK – Stend 40

Soome läänerannikul seisab kalandussektor silmitsi kahe katsumusega: majandusliku elujõulisuse säilitamine ja noortes valdkonna vastu huvi äratamine. Pärast õppe-reisi Rootsi otsustas kohalik **Österbotten**

FLAG (FI02) soodustada kalade töötlemise kõrvalsaaduse kalanaha kasutamist lisatulu tekitamiseks. Kalanahk oli piirkonnas kasutamata ressurss ja väga vähe teati sellest, kuidas seda ära kasutada saaks. Projekti eesmärk oli teavitada ja koolitada kohalikke kalureid kalanahaga käitlemise alal, et hoida toorme kvaliteeti. Samuti korraldati toorme kogumist ja toetati vajalike töötle-

misvahendite ostmist ning kohalike kalurite ja muude osalejate koolitamist kalanahast toodete parkimise, õmblemise ning arendamise alal. Projektiga koolitati kokku 15 inimest ja koostati kaluritele juhend selle kohta, kuidas kalanahaga ümber käia, et seda saaks kasutada parknaha tootmiseks. Projektist on tekkinud hulk ettevõtlusideid, sealhulgas kalanahast esemete tootmine müügiks jõuluturgudel ning käsitöölaadadel või muude tootesarjade kõrvalt, mida väljakujunenud äriühingud juba müüvad. Projekti kogumaksumus oli 22 907 eurot, millest 81% tuli FLAGilt, sealhulgas 4. telje rahast ja riiklikust kaasrahastamisest.

INFRASTRUKTUUR:

sadamad, randumiskohad, rannuinfrastruktuur, kalatööstused...

ORJAKU SADAMA TOETAMINE – Stend 32

Rahastamine 4. teljest on aidanud arendada Eestis Orjaku sadamat, mis on nüüd töötav kalasadam. Tegemist on kohalike kalurite ja turismioperaatorite ammuse unistuse teostumisega, kes tegid projekti kõigi kolme järgu jooksul tihedat koostööd [Hiiukala FLAGi](#) (EE02) ning kohaliku omavalitsusega. Esimene järk, mis on nüüd valmis, hõlmas kai uuendamist; teine puudutab vajaliku infrastruktuuri paigaldamist

vee ja elektri taoliste teenuste jaoks. Eeldatavasti valmib see 2011. aasta novembris. Kolmas etapp hõlmab rajatiste (püügivahtide ja paatide talvised hoiuruumide) arendamist kaluritele ja harrastuskasutajatele. Projekti kaks esimest järku läheb maksma 296 367 eurot, millest 80% tuleb 4. teljelt. Paremad rajatised parandavad kalapüügi teostatavust piirkonnas ja ergutavad ettevõtteid merendustegevusse laienema.

RANNAKARPID E TOOTMISE ÄRAKASUTAMINE THESSALONIKI LÄHISTEL – Stend 11

4. telje toetusel ja kohalike kalurite ning rannakarbitootjatega konsulteerides veab Delta omavalitsus jõupingutusi kohaliku infrastruktuuri parandamiseks selles suhteliselt tundmatu kaitsealuses kalanduspiirkonnas, mis annab üle 60% Kreeka rannakarbitoodangust. Projektiga parandatakse selliseid rajatisi nagu vesiviljeluses kasutatavad varjualused, aga ka külastajate vastuvõtuks vajalikku infrastruktuuri. Tegemist on integreeritud avaliku sektori projektiga,

millega luuakse tingimusi selleks, et kasutada paremini ära kohaliku kalandustegevust ning traditsioone ja lisaks ka mitmekesisamisvõimalusi, mida annavad läheduses asuvad linnad, nagu Thessaloniki, kus on üle miljoni elaniku. Projekti üks eesmärk on meelitada kunagi kohale külastajaid turismimarsruutide sarjaga, mis ühendavad kohalikke kalandus- ja turismioperaatoreid, kes kohustuvad täitma teatud kvaliteedistandardeid. [Thessaloniki FLAG](#) (GR03) katab projekti kogu maksumuse (360 000 eurot) 4. telje ja riikliku rahastamisega.

VEETLEVAD KALANDUSPIIRKONNAD: KALANDUS JA HARIDUS – Stend 33

Kohaliku õngepüügi- ja turismiorganisatsiooni algatatud projekti eesmärk on taas elavdada Lätis Burtneku järve ümbritsev piirkond, millel on suur, kuid ärakasutamata kalapüügipotentsiaal, ning ergutada – pike- mas perspektiivis – noori kaaluma kalapüüki võimaliku elukutsevariandina. Tänu [From Salaca Till Ruja FLAGi](#) (LV15) toetusele on

investeeringud 16 700 eurot väikeseadmete ostmisse ja infrastruktuuri, et soodustada koolituste korraldamist noortele kaluritele ning õngitsejatele, keskkonnakasvatust ja spordiüritusi ning -võistlusi. Kohaliku omavalitsuse rahastatavate vastastikku täiendavate tegevusalade kaudu loodi kolm uut töökohta ning täiustatud on piirkonna veetlevust tervikuna, luues nõnda lisavõimalusi kohalike tuluallikate mitmekesistamiseks.

KALURIKÜLA LISAB SADAMAPIIRKONNALE VÄÄRTUST – Stend 21

Bremerhaveni (Bremen, Saksamaa) mõneti tööstusliku ilmega sadamapiirkonnale oli suunatud projekt, mis taotles selle veetlevuse suurendamist, arendades samal ajal uusi kalandustoodete müügikohti. Sadama sissesõidutee juurde rajati väike lihtne kaluriküla, mis koosneb 11 rookusega hütist, mis põhinevad 1906. aastast pärit kalurihüttidel. Neid majandab nüüd H-J Fiedler, meredelikatesse tootv äriühing, ja neis pakutakse külastajatele selliseid teenuseid

nagu toitlustamine, turismiteave ja kala ning kohalike toodete müük. Projekti kogumaksumus küündis 395 000 euron, millele [Bremerhaven FLAG](#) (DE17) andis juurde 158 000 eurot (40%). Projekt on aidanud parandada piirkonna veetlevust (leides palju meediakajastust ja külastajaid), aidates seeläbi parandada müüki kohalikes kauplustes ning lisaks vedades kahe uue töökohta loomist uutes müügikohtades. Projekt on pälvinud mitu ettevõtlusauhinda. Sama FLAG on toetanud ka traditsioonilist festivali, kus rõhuasetus on kalandustoodete teemal. ■

Reportaaž

MITMEKESISTAMINE JÄTKUB CUXHAVENIS JA BREMERHAVENIS [SAKSAMAA]

Kalandushõnguline turism

Umbes 15 aastat on Saksamaa Põhjamere kalasadamad Weseri ja Elbe jõe vahel kasutanud ära oma turismipotentsiaali, kuid ajakohastada on vaja tooteid, seadmeid ja tegevusalasid. Siinkohal tulebki mängu 4. telg.

Elbe jõe suudmes näib kõik suurem: hiiglasuured konteinerlaevad sõidavad vett mööda väsimatult Hamburgi sisse ja Hamburgist välja; kaldal ootab tosinaid merele saatmiseks valmis olevaid tuulegeneraatoreid. „See siin on tükk meie majandustulevikust,” ütleb Cuxhaveni Majandusliku Arengu Agentuuri kalandusjuht Marco Witthohn. „Avamere tuuleenergia... ehkki tegemist on alles algusega ja hetkel on paljud siin loodud töökohad keevitajatele ning kokkupanejatele.”

Samal ajal aga, kui oodatakse rohelist majanduse tõusu, on olnud just n-ö sinine majandus Cuxhaveni (elanike arv 50 500) tugisammas linna asutamisest saadik 1902. aastal. Umbes 1 400 töökohta sõltub otse või kaudselt kalandus- ja kalatöötlemisest. „Need arvud olid vaid mõne

aasta eest palju kõrgemad,” ütleb Marco Witthohn. „Mulle ei meenu paugupealt arvanäitajad linna kohta, kuid Cuxlandi, Cuxhaveni piirkonna, puhul läks viimasel kümnendil kaduma mitusada kalandusega seotud töökohta...”

Cuxhaven, kus on kenasid randasid, palju haljasalasid ja mitu võluvast linnajagu, on oluline turismi sihtkoht, kuid kolmest miljoni ööbijast ja 250 000–300 000 ühepäevakülalistest aastas ei piisa töökohtade kadumise ning noorte kõrgkoolilõpetajate väljarände peatamiseks. „Kaotame iga aasta keskmiselt 200 inimest,” ütleb sadamas käimasoleva sotsiaalse ja kutseintegreerimise projekti koordinaator Werner Leschner, hinges kurbus.

Just seetõttu ongi struktuurifondid ja Euroopa Kalandusfond nii olulised olnud. „See osa Alam-Saksimaast on abikõlblik lähenemise eesmärgi alusel”; Cuxhaven saab palju ELi abi ja meil on alati vaja valida kahe prioriteedi, tööstuse või turismi, vahel,” selgitab Marco. „Euroopa Kalandusfondi 4. telje puhul tegime valiku keskenduda kalandustegevuse ja –toodete alusel turismi ajakohastamisele.”

⁷ Euroopa regionaalpoliitika raames taotleb lähenemise eesmärk nende tegurite parandamist, millega kaasneb liikmesriikide ja nende vähimarenenud piirkondade lähenemine. Alam-Saksimaal hõlmab Lüneburgi, kus Cuxhaven asub, siirdelähenemise süsteem (järgjärguline kaotamine).

▲ Bremerhaveni kalasadama puhkeala.

Tuule tugevus 10

Sel puhul on kahtlemata märgilisim ja rahaliselt olulisim (seitse miljonit eurot, sealhulgas viis miljonit eurot, mille andis Euroopa Regionaalarengu Fond⁸) projekt Windstärke 10 (ee tuule tugevus 10). Tegemist on uue merendusmuuseumiga, mis hakkab asuma vanas sadamas esimesena ehitatud heeringaturu saalis. Projektiga liidetakse kaks olemasolevat institutsiooni, laevavakimuuseum ja kalandusmuuseum. „Esimene kuulub omavalitsusele,” ütleb Windstärke 10 projektijuht Jenny Sarrazin, „ja rajaneb arhiividel ning esemetel, mida on 1962. aastast saadik kogunud kokku entusiast Peter Balters. Kalandusmuuseumi asutasid 2003. aastal kaluriühing ja teised meresõbrad. Hetkel võetakse seal vastu 17 000 külastajat aastas. Tegemist on eduka objektiga, mis mastaap-sema muuseumiprojekti raames hakkab veelgi paremini toimima.”

„Windstärke 10 on arendusprojekt, mis tähistab ka linna arendamise protsessi ja piirkonna taaselavdamise algust turismi kaudu, mis läheb lõpuks maksma vähemalt 25 miljoni euro kanti,” lisab Marco Witt-hohn. „Ühendame selle 4. telje raames meetmega, mille maht on 100 000-150 000 eurot ja mis hõlmab muuseumi ümbruse uuendamist ning muutmist teatavat liiki foorumiks, millest kujuneb nii vastuvõtukeskus kui ka kalasadama ekskursioonide

▲ Jenny Sarrazin näitab milline hakkab „Windstärke 10” muuseum välja nägema.

alguspunkt. Tulevikus on seal teabekiosk, kaart, tekstipaneelid, pingid, lastele mängud jne.”

FLAGi juhitud märgistamisprojekt pakub koostöös kalanduse majandusühinguga Fischwirtschaftliche Vereinigung sobivat täiendust seoses uue muuseumiga kavandavatele meetmetele. Hetkel on kujundamisjärgus märkidega linnakaart sadama külastamise reklaamimiseks, millel kasutatakse sama iseloomulikku kujundust kui sadama ja muuseumi puhulgi. Samamoodi on 4. telg juba andnud 15 000 eurot kohalikku kalamajandust käsitleva dokumentaalfilmi rahastamiseks⁹.

Siiski, ehkki Cuxhaven on Cuxlandis suurim kalasadam, ei ole see ainuke: piirkonnas on veel kolm sadamat, mille puhul rakendatakse sarnast 4. telje lähenemise viisi turismi taaselavdamiseks ja koostöö edendamiseks kalapüügiga.

⁸ Euroopa Regionaalarengu Fond.

⁹ www.youtube.com/watch?v=JdV_VpT8erg&feature=related

▲ 4 telje abil restaureeriti Dorumi majakas.

Käivitub Saksa kalanduspiirkondade riiklik võrk

Euroopa Kalandusfondi 4. teljes osaleb kuus Saksamaa liidumaad ja Saksamaa Liitvabariigi toidu-, põllumajanduse- ja tarbijakaitse ministereerium on leppinud Saksamaal kokku kalanduspiirkondade riikliku võrgu loomise ning rahastamise.

Bremerhaveni kalasadamas asuvat võrku koordineerib Bremerhaven FLAG koostöös Cuxhaveni Majandusliku Arengu Agentuuriga, mis on Alam-Saksimaa FLAGi liige.

Võrgu avakoosolekut kavandatakse 2011. aasta detsembri algusse Schleswig-Holsteinis. „Kõigepealt on see võimalus üksteist tundma õppida ja leppida kokku ühistes eesmärkides ning tegevuses,” ütles Michael Gerber Bremerhaven FLAGist. „Pärast huvi, mida mitu Saksamaa FLAGi Poolas viimasel FARNETi seminaril väljendas, sooviksime arutada ka kala- ja kalandusturismi küsimusi.”

„Meil tuleb arendada tunnet, et tegutseme koos,” lisas Marco Witthohn Cuxhavenist. „Üliolulised on regulaarsed koosolekud, mida võrgu eri liikmed järgemööda korraldavad teabe jagamiseks projektide ja nende mõju kohta meie piirkondades ning lisaks ka isikliku järjepidevuse tagamiseks.” Kalandusmajanduse ja turismi arendamist käsitleva väljaande kokkupanek ning Saksamaa piirkondade kala teemalise ühisnäituse teostamine on veel kaks ideed, mida võrk eelseisvatel kuudel arutab.

gerber@fbg-bremerhaven.de ja marco.witthohn@afw-cuxhaven.de

Dorum

Sadam, kus on registreeritud kuus kalapaati, on olulisel määral Dorumi väikelinna (elanike arv 3 500) elu kese. Linn meelitab aastas kohale ligi miljon ööbijat, kuid sooviksin pikendada hooaega suurema hulga turismiobjektide pakkumisega. Siin investeeritakse 500 000 eurot nelja projekti, mida juhib kohalike ametiasutuste ühendus.

- > Sadama muljetavaldava 1887. aastast pärit metallist tuletorni restaureerimine, mis 2003. aastal veeti tohutu kuluga Bremenist kohale hüvitisena häiringu eest, mida põhjustas lähedal asuva Bremerhaveni konteinerisadama ehitamine. Restaureerimise maksumus: 300 434 eurot, millest umbes 225 000 eurot tuli 4. teljelt.
- > Sadama ohutuse parandamine kalapaate ja lõbusõiduluseid eraldavate postide süsteemi ajakohastamisega (maksumus: 141 600 eurot, millest umbes 102 744 eurot tuleb 4. teljelt). „Töö tehakse täielikult 2011. aasta septembri jooksul, et vältida lindude rände häirimist, kes siin varsti peatuvad,” ütleb kohaliku ehitusjärelevalve ameti direktor Norma Warnke.

▲ 4 telje abil laiendati kalapoodi.

Garneelid

- > Kalapaadi Ruth Albrecht ümberehitamine, mis võeti käigust maha kalapüügikvootide tõttu ja hakkab nüüd täitma uut ülesannet ekskursioonipaadina (maksumus: 140 000 eurot, millest umbes 105 000 eurot tuleb 4. teljelt). „Tegemist on väga eduka tegevusalaga, kuid aastail 2000–2007 kasutusel olnud laev ei täitnud enam nõudeid.”
- > Kunagise Waddeni mere rahvuspargi keskuse laiendamine, kuhu tuleb viie akvaariumiga elusväljapanek, kus hakkavad elama kõikide kohalike kalaliikide esindajad. Maksumus: 140 000 eurot, millest umbes 105 000 eurot tuleb 4. teljelt. „Projekt sobib hästi üldkasutatava basseini, mida Euroopa Regionaalarengu Fondi raames renoveerime,” ütleb asjaomaste omavalitsuste ühenduse finantsjuht Christoph Nagelfeld. „Turism on meil siin ainus tõeline väärtus,” lisab Christoph, „meil on tarvis seda arvukamate ja huvitavamate turismiobjektidega täiustada.”

Rannikutpidi edasi on Wremeni sadam (elanike arv: 2000), kus käivad samuti renoveerimistööd, mis algavad kai tõstmisega (Euroopa Kalandusfondi 2. telje toetusel). Mitu Dorumis teostatavatele sarnast 4. telje projekti kavandatakse ka 2012. aastaks.

Linnade ja sadamate uuendamine ei ole aga ainus komponent Cuxlandis toimuva 4. teljest toetatavas turismi ajakohastamises: kohalike kalandussaaduste töötlemine on samuti päevakorras olulisel kohal.

1972. aastal Spieka-Neufeldis asutatud äriühing Alwin & Siegfried töötleb ja müüb aastas 500 tonni garneele, mida ta ostab peamiselt viielt kohalikult kalurilt. Äriühingul on viis töötajat ja selle aastane käive on 2,4 miljonit eurot. 1980. aastal leiutas ning patenteeris Siegfriedi ja Alwini isa garneelide koorimise masina, kuid tema kaks poega on ainsad, kes seda veel kasutavad. Tegelikult on garneele ikka veel odavam Marokos või mujal käsitsi koorida. Hiljuti laienes äriühing otsemüüki, asutades kalapoe ja väikerestorani, kus ta investeeris 60 000 eurot, sealhulgas 18 000 eurot 4. teljelt, köögi sisseseadesse ja müügipinda laiendava veranda ehitamisse. Selle investeeringuga loodab ta luua kaks täiendavat töökohta.

„Tegemist on väiksema projektiga, mis oli aga eraprojekti näide, kui reklaamisime 4. telge,” ütleb Marco. „Siin on enamasti eraprojektid kaunis väiksed... Euroopa Komisjon tahab, et üle poole toetatavatest projektidest tuleks erasektorist, kuid Saksamaal kuuluvad kulukad projektid alati avalikku sektorisse, sest erasektoritel on raske

▲ Siegfried Kocken näitab uhkusega krevetipuhastus masinat, mis on tema isa leiutatud.

leida nõutavat kohalikku avaliku sektori kaasrahastamist. See on hõlpsam riikides, kus riik on kaasrahastaja.”

▲ Suurepärane koht lastele.

Kalasadama vaateaken

Jätkame seilamist piki Cuxlandi rannikut lõunapoole Weseri suudme ja Bremerhaveni linna (elanike arv 150 000), Bremeni liidumaa enklaavi, poole. Bremerhaveni kalasadam on Saksamaal tõeline kaladuse keskpäik. Seal asub 400 äriühingut, kes annavad tööd umbes 9 000 inimesele, sealhulgas 70 äriühingule, kes annavad tööd umbes 4 000 inimesele kala ja toiduainete töötlemises. Umbes 30% Saksa kalatöötlemisсекtoris tööga hõivatuist asub Bremerhavenis. Iga aasta toodetakse seal 200 000 tonni kalafileed ja 70% Saksamaal tarbitavatest kalapulcadest. Kuid ka siin on rõhuasetus turismil, kultuuril ja kalapüügil.

Bremerhaveni kalasadamat haldava äriühingu Fischereihafen-Betriebsgesellschaft ja FLAGI administratsiooni turundusjuht Sebastian Gregorius meenutab, et „aastail 1986–1987 otsustasime Bremeni liidumaa toetusel vabaneda linna armistanud 10 hektarist vana sadama südames. Mõtleme kohe, et objekti uuendamine peaks kaasama turismi.“

Kalanduse Arendusrahastu¹⁰, programmi Pesca¹¹, Bremeni liidumaa ja erainvestorite toetusel toimus uuendamine aastail 1989–

1996 mitmes järgus: kunagise kalapaken-dussaali restaureerimine ja ümberehitamine ruumi tegemiseks 15 kaubanduse ja toitlusega tegelevale äriühingule, suure väljaku ja terrassi loomine vee ääres, hotelli ehitamine ning kalasadama kunagise rongijaama ümberkujundamine ostu- ja kultuurikeskuseks. Idee nimega „Schau-fenster Fischereihafen“ (ee kalasadama vaateaken) tähendab, et inimesed viiakse kalasadama ellu sisse. Projekti kogumaksumus oli 50 miljonit eurot, millest pool

tuli erasektori allikatest. Projektiga on val-landunud ka olulisi kõrvalinvesteeringuid ja loodud ligikaudu 150 uut töökohta.

4. telje saabumisega 2008. aastal löid uute projektide ideed õitsele. „Uurisime mitut projektiideed, sealhulgas trossiga veetava praamiliini taaskäivitamist, mis osutus lõppkokkuvõttes teostamatuks. Mujal tuli loobuda ka suurejoonelisest era- ja avaliku sektori koostööprojektist nimega „Fischkaihalle“ – vana kalaturusaali koopia ehitamisest, restoranist ja merekala kokanduse stuudiost,“ selgitab Michael Gerber, Euroopa Kalandusfondi projekti-juht äriühingus Fischereihafen-Betriebsgesellschaft.

¹⁰ Kalanduse Arendusrahastu (1994–1999 ja 2000–2006).

¹¹ Ühenduse algatus kalapüügist sõltuvate piirkondade mitmekesistamise toetamiseks aastatel 1994–1999.

▲ Endine kalatööstus majutab nüüd poode ja restorane.

Woodstock kalurikülas

Hans-Joachim Fiedler, kes esindab FLAGis eraettevõtjaid, on kala ja mereandide hulgimüüja. Algselt 1906. aastal rajatud äriühingul on Saksamaal ja välismaal üle 700 kliendi. „1987. aastal kaotasime niitussikriisi tõttu kuni 70% käibest,” meenutab äri-mees. „Meie, ettevõtjad kalasadamast, teadsime, et meil tuleb mitmekesistada, ning pidasime sadamaettevõtete ühendusega kõige realistlikumaks alternatiiviks turismi. Lisaks vaateakna ettevõtmisele kaalusime ürituste korraldamist ja 1988. aastal korraldasime esimese nn kalapeo, mis meelitas kohale ligi 100 000 inimest. Sellest ajast saadik oleme korraldanud sellist Kala-Woodstocki iga aasta aprillis lisaks seitsmele-kaheksale teisele piirkondlike saaduste põhisele üritusele ning lisaks ka sadamafestivali ja muid üritusi, mida turismihooajal korraldatakse igal teisel nädalavahetusel.”

Tänu kalasadama taaselavdamisele ja sellisele ürituste kavale läheb kõik imeliselt, ent Schaufenster Fischereihafen on pidanud eksisteerima koos teiste turismiobjektidega, mis asuvad umbes kolme kilomeetri kaugusel kalasadamast Bremerhaveni kesklinnas vanas ja uues sadamas. Loomaaiast ja riiklikust meresõidumuuseumist alates on linna see osa viimase kümne aas-

taga arenenud oluliseks kultuuri- ja turismi-kompleksiks, mida tuntakse nime all Havenwelten (ee sadamamaailmad). See hõlmab ostukeskust, hotelli, Saksa väljäreände muuseumi ja uuenduslikku kliimamaja (Klimahaus Bremerhaven 8°Ost). „Turismi sihtkoha arendamine on lõputu projekt,” ütleb Michael Gerber. „Seda kinnitavad jooksvate Euroopa Kalandusfondi rahastavate hindamiste tulemused. Oleme seetõttu otsustanud üritada Havenweltenit ära kasutada ja tuua kalasadamasse rohkem turiste. Ja seal 4. telg mängu tuligi...”

2009. aastal pakkus Hans-Joachim Fiedler välja 237 000 euro suuruse investeeringu olemasolevat turismiobjekti täiendava kaluriküla arendamiseks. See võimaldas koos 4. telje 158 000 euro suuruse toetusega arendada avalikku ruumi ja ehitada 11 puidust maja, kunagiste kalurimajade imitatsioonid, kus nüüd asuvad mereandidele ja muudele kvaliteetsetele toiduainetele spetsialiseerunud kauplused.

▲ Vaade kalurikülale.

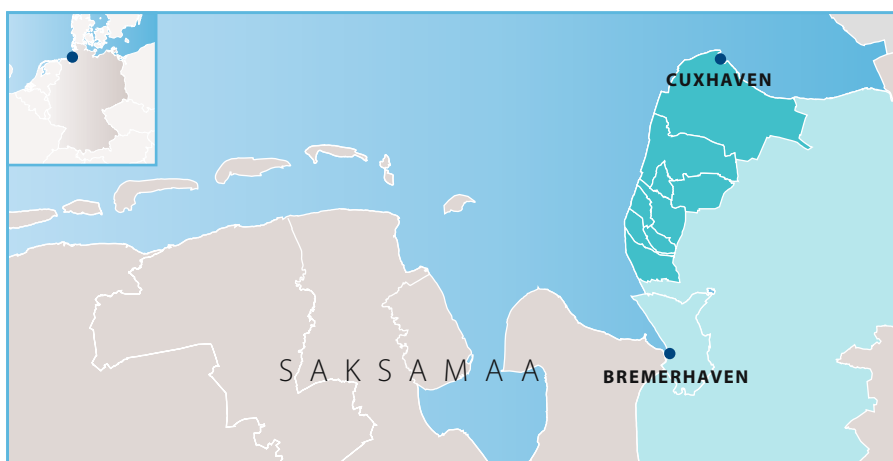
„Võtame juba vastu 700 000 külastajat ja liigume miljoni suunas... Tegelikult on meil õnnestunud tänu kombinatsioonile erasektori, näiteks Hans-Joachim Fiedleri ja kõikide teiste äriühingute, investeeringutest ning avaliku sektori infrastruktuurist luua meie põhikompetentsi kala alusel oluline objekt,” ütleb Michael Gerber.

Bremerhaven FLAGi projektide lipulaev on aga kahtlemata 1995. aastal ehitatud kul-tuurikompleksi renoveerimine kunagises kalaveoks mõeldud rongijaamas (Fischbahnhof), sealsamas üle tee. Lisaks kauplustele ja kioskidele asuvad objektis 200 istmekohaga teater, Boulogne-sur-Meritoodud Nausikaa vaimus¹², ent palju väik-

semad, akvaariumid ning Seefischkochstudio ja kokanduskoolituse keskus, kus kuni 100 inimest saab õppida mereandidest süüa tegema. „Teatrit me ei puuduta, aga kõik muu peab muutuma,” on Michael Gerber kindel. „Külastajate arv on kukkunud 70 000-lt 50 000-le... Koht hakkab näitama vananemise märke. Ja kokandusstudios on sama lugu: inimesi ei huvita enam rooga meisterdava koka vaatamine; nad tahavad ka aktiivselt söögitagemises osaleda...” Rõhutades Ajakohastamise vajadust, viib ringkäik meid järgmisena degusteerimisruumi, kus aknad puuduvad...

Projekti jaoks on juba broneeritud kuue miljoni euro suurune eelarve 4. teljelt. Uuendamise kontseptsioon ja kava valmivad 2011. aasta detsembriks. Sellele järgneb Euroopa hanke kutse ja tööde algus on kavandatud 2012. aasta keskpaika.

„Paralleelselt kaalume uuenduslikke ideid, mis teeksid objekti külastajatele vahelejätmatuks,” lisab Michael Gerber. „Näiteks

CUXHAVEN (Saksamaa)

4. telje eelarve

EUR

	EL	Riik	Erasektor	Kokku
Kokku	2 100 000	700 000	—	2 800 000

Pindala:

276 km²

Elanike arv:

63 571 elanikku

Asustustihedus:

230 elanikku/km²

KONTAKT

Marco Witthohn

Agentur für Wirtschaftsförderung Cuxhaven

Kapitän-Alexander-Straße 1

D-27472 Cuxhaven

+49 4721 59 96 14

marco.witthohn@afw-cuxhaven.de

www.afw-cuxhaven.de

FISCHEREIHAFEN BREMERHAVEN (Saksamaa)

4. telje eelarve

EUR

	EL	Riik	Erasektor	Kokku
Kokku	5 300 000	5 300 000	550 000	11 150 000

Pindala:

6.3 km²

Elanike arv:

247 elanikku

(kuid 4000 kohaliku kala ja toiduainete töötlemisega seotud töökohta)

Asustustihedus:

39 elanikku/km²

KONTAKT

Michael Gerber

Fischereihafen-Betriebsgesellschaft mbH,

Lengstr.1,

D-27572 Bremerhaven

+49 471 9732-152

gerber@fbg-bremerhaven.de

www.fischmarkt-bremerhaven.de/

www.fbg-bremerhaven.de

FARNETi seminari ajal Poolas¹³ otsisin partnereid koostöö arendamiseks Euroopa kalandusmuuseumidega. Olin väga huvitatud ideest, millega üks osaleja välja tuli: näidata, kuidas samast kalast eri riikides süüa tehakse." „Tõesti!” hüüab Hans-Joachim Fiedler entusiastlikult. „Tarbijaid tuleb kohelda nagu lapsi. Meil on tarvis neile selgitada söödava kala päritolu ja lisaks ka bioloogilist ning kultuurilist tausta... Roa valmistamine ja esitlemine on väga oluline. Projekt peab hõlmama ja alati säilitama selle haridusliku mõõtme. See on oluline ka kalapüügi tuleviku enese seisukohast.” ■

¹² Merel ja merekeskkondadel põhinev teemapark. www.nausicaa.fr/

¹³ „FLAGid äris: Mitmekesistamise soodustamine kaladuspiirkondades”, Gdynia, Poola, 5.–7.07.2011.

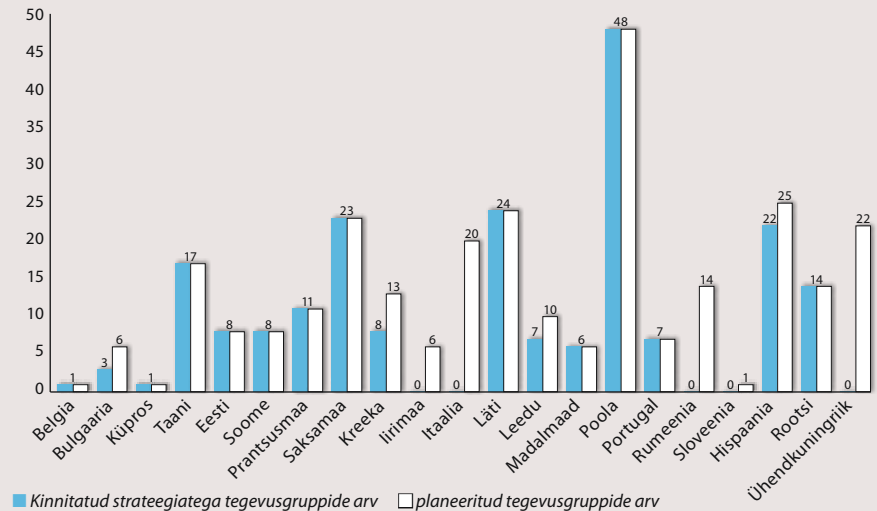

▲ Külalastajad õpivad kala puhastama.

Võrgustik FARNET

> Üle 200 heakskiidetud strateegiaga FLAGi

2011. aasta septembri lõpus oli 16 liikmesriigis 208 heakskiidetud strateegiaga kaladuse kohalikku tegevusrühma.

> Projektinäiteid ja häid tavasid veebist

Nüüd, kui palju FLAGe juba toimib, saab FARNET jagada näiteid tööst, mida kaladuspiirkondade jätkusuutliku arengu nimel tehakse. Kohalike sidusrühmade kujutlusvõime elavdamiseks sisaldab veebilehe sama rubriik näiteid teiste algatuste asjaomastest projektidest, nagu Pesca, Kaladuse Arendusrahastu, Euroopa Regionaalarengu Fond ja LEADER. Ühes projektiideedega on kogutud rubriiki lisaressursse ja -töövahendeid (juhendeid, suuniseid, vörke ning veebilehti), mis võiks projektide arendajatele kasuks tulla.

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfs/cms/farnet/tools/good-practices>

> Metoodikajuhendid

FARNETi toetusüksus on andnud välja neli metoodikajuhendit: FLAGide käivitamise juhend ja seda täiendav kogumik peakirjaga „Steps for Success”, FLAGide koostöö käivitamise juhend ning kohalikele kaladustoodetele väärtuse lisamise juhend. Juhendid saab laadida alla [FARNETi veebilehelt](#).

FARNETi tegevuskava

MILLAL	MIS	KUS
3.–4.11.2011	FARNETi konverents „Kaladuspiirkondade jätkusuutlikud tulevikud – Euroopa Kaladusfondi 4. telje võimalused ja esimesed saavutused”	Brüssel (B)
24.–26.04.2012	Euroopa mereandide mess 2012 (European Seafood Exposition 2012)	Brüssel (B)
21.–22.05.2012	Euroopa merenduspäev 2012 (European Maritime Day 2012)	Göteborg (S)

Profil

NIMI: Euroopa Kalandusfondi (EKF) 4. telg

EESMÄRK: Euroopa Kalandusfond võib kaasrahastada säästvate arengule ja kalanduspiirkondade elukvaliteedi parandamise suunatud projekte, täiendades muid ELi rahastamisvahendeid.

RAKENDAMINE: 4. telge rakendab 21 liikmesriiki. Oluline uuendus telje rakendamisel on rõhuasetus piirkondlikule lähenemisviisile.

SIHISTATAVAD VALDKONNAD: mõiste „**kalanduspiirkonnad**“ tähendab piirkondi mere või järve, sealhulgas tiikide või jõe suudmeala kaldal, kus tööhõive tase kalandussektoris on märkimisväärne. Liikmesriigid valivad abikõlblikud piirkonnad järgmistest kriteeriumidest lähtuvalt: tegemist peaks olema väikeste kohalike maa-alade (vähem kui NUTS 3), mis on geograafilisest, majanduslikust ja sotsiaalsest seisukohast sidusad. Toetus peaks olema suunatud kas hõreda asustusega piirkondadele või nendele, kus sektor on hääbumas, või nendele, kus on väikesed kalandusega tegelevad kogukonnad. Liikmesriigid võivad lisada piirkondade valimiseks lisakriteeriume.

ABISAAJAD: kalanduse kohalikud tegevusrühmad (FLAGid), st avaliku, erasektori ja kodanikuühiskonna partnerid koos, kes töötavad ühiselt välja strateegia ja uuenduslike meetmeid kalanduspiirkonna jätkusuutlikuks arenguks. FLAGid valitakse liikmesriikides rakenduskavades määratletud kriteeriumide alusel. Eeldatavalt luuakse kogu ELis vähemalt 200 FLAGi.

ABIKÕLBULIKUD MEETMED: kalanduspiirkondade konkurentsivõime tugevdamine; majandustegevuse ümberstruktureerimine, -suunamine ja mitmekesistamine; kalandustoodetele väärtuse lisamine; kalanduse ja turismi väikeinfrastruktuur ning -teenused; keskkonnakaitse; loodusõnnetustes kahjustatud tootmise taastamine; osalejate piirkondade ja riikidevaheline koostöö; kohaliku strateegiate arendamise võime tugevdamine; FLAGide töökulud.

VÕRGUSTIK: kõik 4. teljega tegelevad sidusrühmad on koondunud **Euroopa kalanduspiirkondade võrgustikku (FARNET)**, mis võimaldab kalanduspiirkondade kasu ja riikide koostöö edendamiseks rakendatud uuenduslike projektide ulatuslikku levitamist (seminaride, kohtumiste ja väljaannete kaudu). Võrgustikku koordineerib **FARNETi toetusüksus**.

PROGRAMMI KESTUS: seitse aastat (2007–2013), kuid projekte võib rakendada 2015. aasta lõpuni.

EUROOPA LIIDU ABI: prioriteetse suuna 4 eelarve Euroopa Kalandusfondi rahastamiseks aastatel 2007–2013 on 567 miljonit eurot, millele tuleb lisada kaasrahastamine liikmesriikide avalikust sektorist ja erasektori investeringud. See kujutab ligikaudu 13% Euroopa Kalandusfondi üldelarvest (2010).

Tellimine

Et saada FARNETi ajakirja või uudiskirja, saatke palun oma kontaktandmed (nimi, organisatsioon, aadress, e-posti aadress ja telefoninumber) aadressil:

info@farnet.eu

Saatke meile oma uudiseid

FARNETi väljaanded on vahend kõikide nende jaoks, kes tegelevad Euroopa kalanduspiirkondadele jätkusuutlikuma tuleviku rajamisega. Palun saatke meile uudiseid oma tegevuste kohta, mis võivad pakkuda huvi teistele rühmadele või osalejatele, kes selles valdkonnas töötavad. Iseäranis sooviksime kuulda teie kordaminekutest ja saavutustest, olulistest sündmustest ning teadaannetest ja samuti teie ideedest või ettepanekutest vahetuseks või koostööks teiste kalanduspiirkondadega.

info@farnet.eu

ISSN 1831-9874